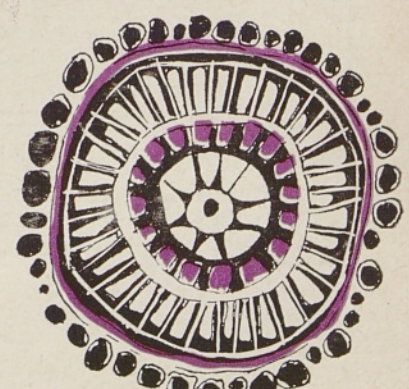
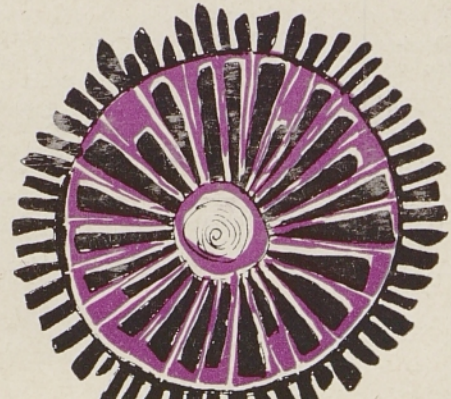
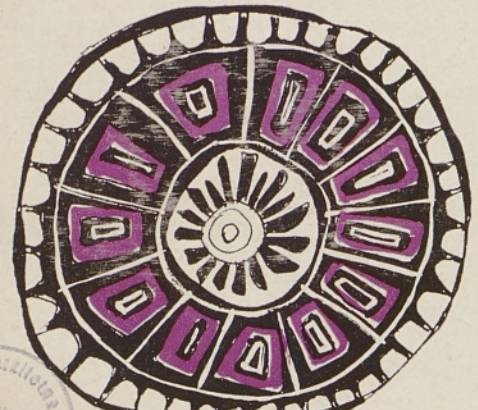
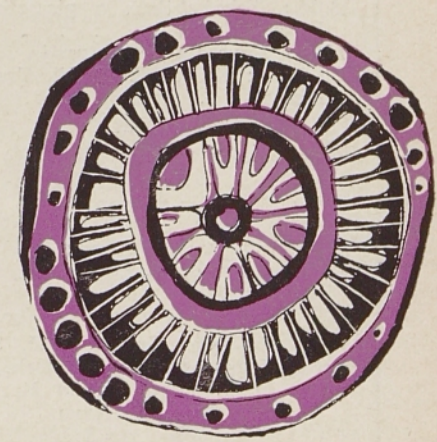
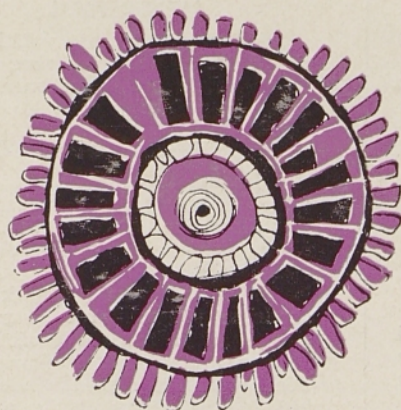
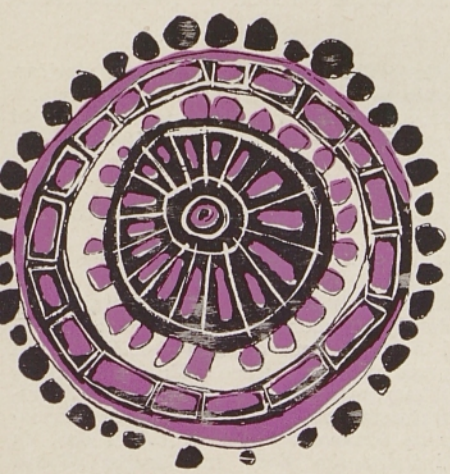
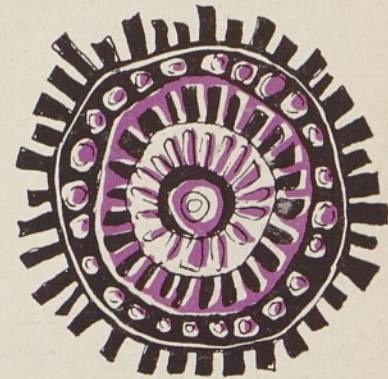
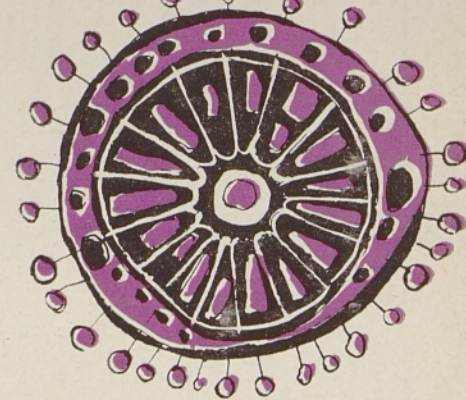
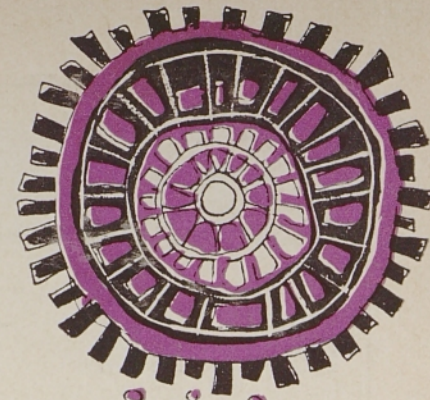

mladika

5

PISMA O KULTURNIH DOMOVH

V zvezi s Kulturnimi domovi smo prejeli več pisem. Morali bi odgovoriti že v prejšnji številki, a smo čakali, ker smo želeli biti bolj na jasnem o tem vprašanju. Ker pa so med tem začeli pisati o vprašanju domov nekateri slovenski listi, bomo skušali odgovoriti, tudi mi, kolikor nam je že problem jasen.

ALI BODO SODELOVALE TUDI
KATOLIŠKE ORGANIZACIJE?

Govore, da bodo v jeseni končno odprli Kulturni dom v ulici Petronio, za katerega je italijanska vlada prispevala precej milijonov. Ta denar je italijanska vlada dala slovenski manjšini kot odškodnino za Narodni dom, ki so ga fašisti požgali.

Ce je ta denar dan slovenski manjšini, je še vedno nerešeno zelo aktualno vprašanje: Kdo je gospodar tega denarja oziroma Kulturnega doma in kako je ta lastnina slovenske manjšine zajamčena, da ne bo prešla v tuje roke in da bodo do nje vsi Slovenci imeli enake pravice?

Kdo bo Kulturni dom upravljal in uporabljal? Ali bodo sodelovale tudi katoliške organizacije, ki so sestavni del slovenske manjšine in ne prav »zadnje kolo«.

L. Sk.

NE DAJMO SE ODRINITI!

Posnemam po časopisju, da se katoliške organizacije vendar tudi zanimajo za kulturne domove, ki so last vse manjšine. Mislim sem že, da ste se dali dokončno odriniti in da ste kratko malo prepustili tisto, kar nam država in vlada, (v kateri imajo italijanski katoličani odločilno besedo) daje, kot drugim. Upam, da ne bodo naše organizacije zadnje, saj je vendar naše prosvetno in kulturno življenje precej pestro.

Ivo Mikolič

MLADINA NA ZATOŽNI KLOPI!

Iz našega tednika vidim, da se je sprivil spet nekdo nad mladino, češ da sili vsa v levičarsko smer. In to samo zaradi tega, ker ima rajši lepa, svetla prosvetna žarišča kot pa »podrtije«. Če nič drugega, bi rad rekel tistim gospodom, ki to pišejo, da delajo veliko krivico mladini. Mislim tudi, da ne kaže ponavljati napak iz preteklosti, da namreč pritisneš komu pečat odpadnika in titovskega komunista samo zato, ker o neki stvari drugače sodi. Vsakomur, ki ima malo opravka z mladino, mora biti jasno, da imamo radi sonce in veselje, da mi mladi radi gledamo visoko predse in ne izpod čela, da smo katoličani, a veseli in sproščeni, ne pa turborni in mračnjaški. Da, in vse to tudi zato, ker vemo, da ima Bog sam rad veselje, ki ga nam je v svoji dobroti naklonil. In taki kot smo, se ne zapiramo vase in v zatohle prostore, ampak gremo pogumno v svet. Po svojih močeh in po svoji najboljši volji bi radi ta svet Zanj pridobivali, ne pa se izgubljali. Vemo, da nam bo pri tem pomagal On sam.

Nino Martelanc

NE GREMO!

Berem, da mislite vabiti tudi katoliške organizacije v novi »levičarski« kulturni dom. Ne vem, če delate prav. Kako si morete predstavljati, da bi začele hoditi na primer Marijine družbe v takšne prostore. Ali bi mi lahko pojasnili, kako je s to stvarjo?

Ana Las.

NEKAJ ODGOVOROV

Imamo še nekaj pisem o tej zadevi, a bi jih bilo preveč za eno številko, če hočemo priti še sami do besede.

Slovenske demokratične, posebej še katoliške organizacije na Tržaškem, niso doslej dosti pisale o slovenskih kulturnih domovih. Bile so razočarane nad italijansko vlado, ki je sporazumno z jugoslovanskimi oblastmi v dodatnem pismu k Londonskemu sporazumu te domove in odškodnino pol milijarde za požgani Narodni dom dodelila delniški družbi »Dom«, ki je zasebna družba in predstavlja eno samo politično skupino, ne pa vse manjšine. Razočarane nad tem postopkom, so slovenske demokratične organizacije protestirale pri italijanski vladi in zahtevale, da morajo biti deležne odškodnine in podpore za domove v enaki meri tudi one. Za vse te proteste se ni zmenila niti italijanska vlada, niti družba »Dom«. Sele zdaj, ko je osrednji Kulturni dom v ulici Petronio končan in je tik pred otvoritvijo, so bili povabljeni predstavniki demokratičnih prosvetnih osrednjih organizacij na razgovor, kako bi uporabljali dvorano.

Dosledni sklepu, da pripada denar in lastnina, ki je bila vrnjena narodni manjšini, tudi katoliškim prosvetnim organizacijam, je sklenil Svet katoliških organizacij, da se predstavniki udeležijo razgovorov o teh domovih. Na teh sestankih so izrazili tisto, kar je bilo vedno njihovo stališče:

1. Kulturni domovi, ki so (tudi po besedah predstavnika družbe »Dom«) lastnina vse manjšine, naj to tudi dejansko postanejo. Delniška družba

Posamezna številka Mladike stane 150 lir, po pošti 170 lir. Celoletna naročnina (10 številik) 1500 (1700) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 4,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 3 funte.

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1964 leto VIII. šte. 5

VSEBINA

J. N.: Izbrali smo življenje . . .	61
Anica Trento: Praznik v Mačkovljah . . .	62
Jože Peterlin: Dve gledališki gostovanji . . .	62
Aleksej Markuža: Štivan . . .	62
Lev Detela: Strah . . .	63
L. Škerl: Za 25. letnico . . .	63
j.p.: II. Občni zbor zveze cerkvenih pevskih zborov . . .	64
Maks Šah: Pred sto leti je za vedno zapustil Miramar . . .	66
Vinko Beličič: Nekaj ko kaplja grenkobe . . .	67
Bršljanski: V kraškem maju . . .	68
Po društvih in klubih: Gorica . . .	68
Stevevjan . . .	68
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki . . .	69
Kaj pravite vi? Odgovarja Lojze Škerl . . .	70
Zora Saksida: Tujci povsod . . .	72
Milena Merlak-Detela: Potopljeno okno . . .	74
Jože Peterlin: V novi palači Radia . . .	75
Jože Peterlin: Razgovor z deželnim poslancem dr. Jožetom Škerkom . . .	76
F.M.: Kaj bo s slovenskimi kmetijami . . .	77
Dr. I. Lenček: Moj prosti čas . . .	78
Marija: Perilo in obutev . . .	78
B.M.: Nekaj beležk o pisatelju Ivanu Mraku . . .	80
M.S.: Nove knjige in revije . . .	80
L. Škerl: Knjige P. K. Vl. Truhlarja . . .	80

Uredil

JOZE PETERLIN

Zunanja oprema

Klavdij Palčič

Revijo izdaja uredniški odbor:

Stanko Janežič, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerl, Drago Stoka, Češčet Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:

Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun: 11/7019

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Tel. 29-477

IZBRALI SMO ŽIVLJENJE

Kaže, da je slovenska manjšina v Italiji med deželnimi volitvami dne 10. maja začutila močan notranji samoohranitveni sunek, ki jo je predramil, da se je odločila za življenje. Ob usodni prelomnici, ob nekakšni narodno-politični ločitvi duhov, ko se je moral naš človek ob tričetrt na dvanajst izreči za ohranitev slovenstva z vsemi njegovimi bistvenimi značilnostmi ter izročili, ali za počasno usihanje v morju velikih neslovenskih strank, je krepko zdravo jedro stopilo na pravo pot. Slovenska skupnost, okrog katere se je zgrnil zaveden slovenski tabor, je izbojevala važno bitko za naš obstoj. Med naše ljudi in — hvala Bogu — zlasti med našo mladino so se predramile nove sile, v njihovih srcih je zazvenela struna ogrožene narodne zavesti. Začelo je zmagovati občutje, da moramo Slovenci voliti slovensko. To občutje in spoznanje je globoko nalomilo stare fronte in pognalo v zavestno slovensko skupnost, ki ne želi nič bolj naravnega kakor to, da moramo imeti Slovenci lastno politično predstavništvo in lastno politično zastopstvo, da si preko njega brez smrtno nevarnih preskokov v neslovenske stranke sami krojimo lastno usodo brez nepotrebnih posredovalcev te ali one vsedržavne stranke, ki skrbijo najprej zase in nam šele potem privoščijo kakšno drobtinico. Začela je tudi prodirati zavest, da imajo vse te stranke z nami bolj ali manj prikrite asimilacijske namene.

Umljivo je torej, da se je zaveden Slovenec na Tržaškem in Goriškem odločil za Slovensko skupnost, ki je naš narodni politični dom, v katerem smo sami gospodarji, medtem ko so Slovenci v italijanskih strankah le najemniki brez lastniške pravice, dobrodošli takrat, ko prinesejo svoj glas in nadležni takrat, ko terjajo svoje pravice. Umljivo je dalje, da smo bili radostni in veseli, ko smo slišali, da je Slovenska skupnost dosegla nad deset tisoč glasov. Takrat je popustila napetost, izginila malodušnost, okrog zakrknjenih src se je začel taliti led in razvezali so se jeziki. Marsikdo se je javno s ponosom trkal na prsi: volil sem slovensko. Njegova vest je bila čista. Tisti, ki jim ne moremo odrehati slovenske zavesti, a so še iz tega ali onega razloga dali glas kakšni neslovenski stranki, pa so začutili v sebi neki notranji nemir, glas vesti. Upajmo, da bodo ob prvi priložnosti popravili svojo napako in prijadrali domov — v slovenski tabor.

Uvidevni in demokratični italijanski sodržavljeni so po volitvah priznali, da smo si Slovenci kot lojalni državljani postavili svoj politični cilj — lastnega zastopnika v deželnem svetu — in ga dosegli.

Lep uspeh pri deželnih volitvah je ponesel slovensko ime v široko javnost po vsej Italiji in izven nje. Z močno obnovitvijo na desetomajskih volitvah so se nam odprla širša obzorja in možnost novih uspehov pri bodočih volitvah, naložili pa smo si tudi večjo odgovornost.

Komaj je začel delovati deželni svet, so velike italijanske stranke brez izjeme potegnile skupaj ter izločile slovenskega zastopnika iz važne komisije za sestavo pravilnika. Poleg tega bi rade porinile slovenskega zastopnika v skupino treh svetovalcev manjših strank. Glasnik skupine bi seveda ne bil Slovenec. Slovencu bi s to spletko radi zavezali usta. Pri tem popolnoma prezirajo dejstvo, da svetovalec Slovenske skupnosti kot predstavnik slovenske manjšine ni svetovalec ene izmed številnih strank, ampak glasnik narodne

PRAZNIK V MAČKOVLJAH

V nedeljo popoldne, 7. junija nas je mačkovijska mladina povabila na pomladanski Praznik češenj. Na začetku vasi nam je napisal smer v prijazen gozdček, kjer je bilo češenj in drugih dobrot.

Kmalu po petih se je začel kulturni program. Najprej je nastopil pevski zbor in je pod vodstvom prof. Mamola ubrano zapel več pesmi. Pristrčno nas je pozdravil dr. Stanko Janežič, čigar zamisel tega praznika se je letos že drugič lepo uresničila. Za tem so nastopili najmlajši, ki so v lepih narodnih nošah deklamirali in igrali pod vodstvom neutrudne gdč. Ljube Smotlakove. Prvi del je zaključil mladinski godalni kvintet. — V drugem delu je spet nastopil pevski zbor, prof. Lojze Tulpa je nato spregovoril o slovenski zavesti. Nato je nastopil fantovski tercet. Za tem je mladina z ljubkim prizorom *Češnje so zrele* razveselila še tako čemerne gledavce. Potem pa so spet nastopili godci, ki so še dolgo v večer zabavali vse prisotne.

Tudi letošnji Praznik češenj je izredno lepo uspel in smo bili hvaležni mačkovijski mladini za odlično organizacijo in obenem za prijeten užitek ob bogatem kulturnem programu.

Anica Trento

DVE GLEDALIŠKI GOSTOVANJI

V kratkem presledku sta gostovali v našem mestu dve gledališki skupini iz Slovenije, najprej *Ljubljanska Drama*, nato pa *Ljudsko gledališče iz Celja*. Slovenci v Trstu smo z vsem srcem pozdravili obe skupini, saj ta gostovanja pokažejo najvišjo raven slovenske gledališke kulture, posebno še gostovanje prvega gledališča iz Ljubljane.

Drama je gostovala z Behanovo komedijo *Talec*. Po zadnjem gostovanju osrednjega gledališča pred nekaj leti, se je zbor igravcev, ki so dvignili slovensko Dramo na najvišje mesto med jugoslovanskimi gledališči, zelo spremenil. Pred leti je igral še v avditoriju Potokar, Cesar, Gregorin, Furlan, Drenovec, Kralj, Zupan in Sever. Od tedanjih igravcev je bil zdaj le še Sever. Vendar je igra tudi z novimi močmi čudovita odrska umetnina, ki pa je slonela vendar tudi tu na Severju, Počkajevi, in še na Majdi Potokarjevi in Danilu Benedetiču. Režiser Mile Korun je skrbno pretehtal vsak vzgib in je ustvaril izredno enovito odrsko enoto. Tako je ljubljanska Drama potrdila sloves odlične igre.

Vendar pa se nam ne zdi, da je bilo delo za Trst posrečeno izbrano. Če bi prišlo najvišje slovensko gledališče z več deli in bi bilo eno izmed njih *Talec*, potem bi to razumeli. Če pa pride z enim samim, je pač treba razumeti, da bi Slovenci tu bolj želeli delo s kako odredilno mislijo. Brendan

(Nadaljevanje na strani 79)

manjšine, ki po vseh demokratičnih načelih in po vseh božjih in človeških postavah mora priti do besede pri vsaki važni zadevi, zlasti tisti, ki se tiče manjšine.

Nekateri vidni predstavniki vsedržavnih strank so izjavili, da dežela po svojem statutu ni pristojna za manjšinska vprašanja. Pravijo, da si jih je pridržala rimska vlada. To le delno drži, ker se lahko sklicujemo na člen 3 posebnega statuta, čeprav so velike stranke s socialistično in komunistično vred prezrle naše narodne zahteve, ko je rimski parlament razpravljal in glasoval o posebnem statutu za deželo Furlanija-Julijska Benečija. Obeta se nam znana pesem, da nas nameravajo pošiljati od Poncija do Pilata. Če se bomo Slovenci obrnili na deželo, nas bodo pošiljali v Rim, če se bomo obrnili v Rim, pa na deželo. Če res mislijo na to, moramo povedati, da Slovenci zavestno izpolnjujemo vse dolžnosti do skupne države in da kot lojalni državljani terjamo tudi svoje manjšinske pravice. Ako nas mislijo izigravati, naj vedo, da se v deželnem svetu obeta zanimiv ples, ker se ne damo zlepa pomandrat. Kdor se glede naše manjšine sklicuje na čudovito okrožnico »Pacem in terris«, naj se po njej ravna, sicer jo le onečašča kot nepomemben kos papirja.

Tiste, ki nas mislijo v deželnem svetu prezirati, moramo spomniti na obljube velikega državnika De Gasperiya in na delovanje italijanske diplomacije, ki je med pariškimi pripravami za sklenitev italijanske mirovne pogodbe in ob raznih drugih prilikah branila po prvi svetovni vojni pridobljene obmejne dežele z obvezo, da bodo z ustanovitvijo samoupravnih dežel s posebnimi statuti zagotovljene pravice tam živečih narodnih manjšin. To ni veljalo samo za francosko manjšino v dolini Aosta in nemško manjšino na Južnem Tirolskem, ampak tudi za slovensko manjšino v deželi Furlanija-Julijska Benečija. Med poštenimi ljudmi ni treba posebej poudarjati, da obljuba dela dolg.

To je le nekaj ugotovitev in perspektiv po deželnih volitvah, ko pričinja živeti dežela Furlanija-Julijska Benečija. »Mladika« se jih je hotela vsaj dotakniti, ker želi biti v stiku z živo slovensko problematiko.

J. N.

ALEKSEJ MARKUŽA

Štivan (Su. Ivan Krstnik)

Odlomek iz poema: »Slovenski rod«

Mejnik
davnih časov,
kjer so dedi
žrtvovali
staremu Perunu.

Svetle vile
so ob izviroh sedmih
plete
nesrečno usodo
naše zemlje.
Na harfi
je Bojan-pevec
prebiral
slavna dela.

In dekleta zala
v zboru
so drobila
melodijo
čiste govornice.

Kristus
jim je vrnil
življenje večno
v krvaveča srca.

Božji hram
je kot Ivan
v puščavi
prerokoval
trpljenje
in vstajenje
našega rodu.

STRAH

ZA 25.
LETNICO

Vdova je stala pred razmajano hrastovo omaro: del obraza ji je počival v somraku, medtem ko ji je na eni strani rumene kože poskakovala električna svetloba. Roke so ji trepetale nad našitki dolge črne starinske obleke in se ji nalahno premikale v mrak. Trepetala je in božala neki predmet, ves pogreznjen v temo. Stala je pred omaro kot zveržena cerkvena sveča in potihlo jokala. Zunaj, za zaprtimi okni, se je premikala noč kot teman mrzel vlak.

Nenadoma se je vdova premaknila, vratca na omari so otožno zaječala. Vdova se je obrnila proti mizi, nad katero je visela starinska luč, podobna nenavadnemu bleščečemu sadežu v oddaljeni vroči deželi. Sedla je in ihtivo iztegnila roke: rumeni zgrbančeni prsti so pograbili rdeče kričave karte in iz nasprotne strani se je posvetil drug, starikav, nezemeljski obraz.

»Pik,« je rekel glas iz nasprotne strani, vdova pa je zaihtela in se vznemirjena presedla.

»Pik,« je rekel glas iz nasprotne strani. Nato se je prikazala kosčena glava, prepredena z debelimi sivimi lasmi. Vdova jo je pogledala preplašeno in vprašujoče, starka iz nasprotne strani pa je z roko oblastno udarila po mizi.

»Goljufaš!« je dejala. Govorila je po kmečko in starinsko, kot da ni iz tega časa in stanu. Nagnila se je čez rob mize in zaslišalo se je škripanje stola, na katerem je menda sedela.

»Umr! je, umr!«, je zahlipala vdova in se ozrla proti omari.

»Samo tiste obleke gledaš,« je rekla starka skoraj nevidno, s senco pod izbočenim čelom.

»Ne morem si pomagati,« je rekla vdova. Z roko si je segla v lase, kot da se je nečesa ustrašila. »Pojdi v posteljo,« je še rekla hripavo.

»Kaj,« se je vznemirila starka. »Še je čas... Še je čas... Saj me ne boš podila.«

Vdova je zavzdihnila in se pomaknila na ležišče v kotu. Soba je bila siromašna: omara, miza, nekaj stolov, lesena pograda ob razpokani pajčevinasti steni, polni obledelih neresničnih fotografij in zaprašenih svetih podob.

Starka ob mizi je nerazumljivo mrmrala, gube na ustih so se ji nabrale v zaničljiv nasmeh: videti je bilo, da zna sovražiti.

»Bom pa sama igrala,« je rekla obtožujoče. »Ti pa kar spi! Tudi tvoj mož naj v miru počiva!... Hvala Bogu, da se nisem nikoli omožila. Neumnost! Potem pa imaš! Če ni pijanec, ti pa umre! Zdaj si sama, kot jaz... Hm. No, tiste njegove zaprašene moljaste obleke še imaš... Le kaj ti pomaga. Umr! je in konec! Pa konec! Pff, pff, konec!«

Starkine roke so divje poplesale po mizi. Svetilka je neprizanesljivo žarela; sence so se vlekly čez mizo kot krila velikih nočnih večšč. Starka je govorila suho, dolgočasno, kot papir. Nenadoma se je zdrznila in solze so se ji vlile čez izsušeno kožo kot gosti rdeči curki.

»Kar pojdi v posteljo, tudi jaz bom kmalu umrla,« je dejala.

»Trapa hudobna,« je jokaje rekla vdova, ko se je slačila na ležišču. »Bog ti grehe odpusti.«

Starka se je potuhnila; kot da ni slišala besed. Oklenila se je kart, kot da bi bile blagoslovljeni križ in upanje v bodočnost. Obra-

Svojima sošolcema iz gimnazijskih let, ki smo jih preživeli v Malem semenišču v Gorici, posvečam par vrstic ob spominu na njuno 25. letnico mašniškega posvečenja.

G. FRANC ZLOBEC je doma iz male kraške vasice Ponikve, iz katere sta še g. Avguštin Zlobec (Mačkovlje) in g. Dominik Pegan (Dekan). Na poti do duhovniškega stanu mu je pomagal njegov župnik g. Virgil Šček, ki ga je tudi krepil v ljubezni do zatiranega slovenskega naroda. Ta šola se pri g. Zlobcu dobro pozna.

Ko je v začetku junija leta 1939 postal duhovnik, ga je škof poslal za kaplana v Postojno, a takoj nato v Osp, kjer je nadomestil g. župnika Franca Malalana, ki so ga fašisti internirali. Osapska župnija se je tedaj raztezala od Gabrovice preko Ospa, Mačkovelj, Stramarja, Plavij do Sv. Barbare nad Miljami. G. Zlobec se je pogumno lotil dela. Bil je strog, požrtvovaven, delaven in napreden dušni pastir. Mačkovljani se dobro spominjajo njegove trdne in trde roke, a so mu hvaležni za Marijino družbo, za redno dušnopastirsko delo, za prosvetno delovanje in za toliko krščanskih družin.

Ob koncu vojne mu je meja razdelila obširno župnijo. Ostal je v Ospi, a tu so mu »zvezali roke« in leta 1949 je moral za devet mesecev v zapor in na prisilno delo. Fašisti so mu ovirali delo, da je moral pred njimi skrivati božjo besedo, Nemci so mu vrgli pred župnišče bombo, da se je moral sam skrivati, domačini so ga pa spravili v zapor. Tu se je začela ena izmed najtežjih postaj dolgega križevega pota, ki se nadaljuje tudi v Trstu, kamor se je g. Zlobec umaknil čez mejo, ko so ga spustili iz zapora. Zato bo za svojo 25. letnico nove maše poromal v Palestino, kjer bo na krajih Kristusovega križevega pota iskal tolažbe, moči in opore za nadaljne delo.

G. MIRKO MAZORA je doma iz Breginja. Služboval je kot kaplan v Idriji, Tolminu ter več let kot kurat v Serpenici, od koder je med vojno prišel v Gorico. Kdor pomisli le na leta tega službovanja in na kraje, kjer je g. Mazora služboval, bo razumel, kaj je pomenil dober slovenski dušni pastir med ljudstvom, ki je trpelo in hrepenelo po svobodi božjih otrok. Ta bo tudi razumel, kaj je tedaj pomenil in še sedaj pomeni za g. Mazoro »njegov« pesnik Simon Gregorčič.

Po vojni je bil do leta 1961 kaplan pri Sv. Ignaciju v Gorici in katehet na slovenskih

šolah. V cerkvi je zaslovel kot dober pridigar, v šoli pa kot priznan katehet. Od leta 1961 je župni upravitelj v Sempolaju, kjer orje trdo kraško zemljo. Požrtvovalnost in ljubezen do vsakega koščka slovenske zemlje, četudi je pokrita s kamenjem, mu bosta prav gotovo pomagali do novih uspehov in do lepih pesmi.

Obema k lepi obletnici častitam z Mladiko in vsemi njenimi prijatelji. Nebeški Oče naj vama blagoslovi trud in napore.

Ta spominski dan bi moral praznovati še g. ERNEST BANDELJ, ki je padel kot žrtev zavratnega napada v vojnem času. Bil je doma iz Branice. Zadnjič sem ga videl v samostanu nemških frančiškanov v kraju Castel Sant'Elia, kjer je živel v internaciji in sem ga skrivaj obiskal. Njegova življenjska pot je bila kratka, a težka; a prav gotovo v korist tistih, ki so padli in bi morali vstati.

LOJZE SKERL

II. OBČNI ZBOR ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Pregled enoletnega delovanja Zveze cerkvenih pevskih zborov je na občnem zboru pokazal, kako posrečena je bila misel tistih, ki so to zvezo ustanovili. Ko so se v nedeljo, 14. maja zbrali pevovodje in pevci, da pregledajo delo in naredijo nove načrte, je predsednik, dr. Zorko Harej, ki je bil vse leto duša delovanja, poročal med drugim tudi tole, kar zelo osvetljuje delovanje zveze:

Poročilo predsednika.

Po enem letu življenja zveze lahko človek napravi obračun storjenega dela, prizadevanja in dobre volje. Da, tudi te; ker od dobre volje, požrtvovalnosti in vneme odvisi v dobri meri uspeh posameznika majhnih in velikih skupnosti.

Kaj je ZCPZ naredila od svoje ustanovitve marca lani do danes?

1. Pripravila je pevski nastop na Padričah, kjer so za proslavo 1.100-letnice prihoda svetih bratov med Slovane peli združeni cerkveni pevski zbori, okoli 200 po številu.

2. Priredila je lani novembra pevovodski tečaj, ki ga je posvečalo od 25 do 30 slušateljev. Glede na razmere pri nas smemo reči, da je prav dobro uspel:

čala se je pod lučjo: obraz se ji je koščeno lesketal in podoba je bila, da so se vse gube na njem spojile s svetlobo, ki jo je sipala luč pod stropom. Starka je suho zakašljala in pogledala vdovo na ležišču.

»Dolgčas, kaj?« je rekla.

»Ne,« je kriknila vdova. »Samo miru hočem!«

Starka je zavzdihnila in se prepognila. Nenadoma se je dvignila od mize; zamišljeno se je premikala nad stoli in nad mizo, mimo prašnatih fotografij in svetih slik, podobna čudaškemu vozilu. Ne pričakovano je sedla k vdovi in jo pobožala s staro neverjetno potezo čez lice. Zunaj je zapiskal vlak, noč je popotovala na zapad.

»Pusti ta ljubkovanja, sestra,« je rekla vdova. »Tako ali tako ne moreš ničesar spremeniti!«

Starka je obmolčala in se zdrznila; med njima so se dvigale črne visoke pare s posodo za blagoslovljeno vodo in majhno oljno vejico. Na parah je ležal vdovin mož, v temnosivi zlikani obleki. Umril je za nenadnim srčnim napadom v uradu, kjer je bil zaposlen. Čeprav se je to zgodilo že pred mnogimi leti, je pregrada med sestrama ostala.

Starka se je zopet zravnala, menda se je bil polastil obup. Počasi se je vračala do mize in do kart; ni verovala ne v zvestobo in ne v ljubezen.

Zunaj se je že rahlo danilo. Bilo je poletje in tri ponoči, čez uro bo že dan. Vdova se je zavila v belo podolgovato rjuho; spominjala je na majhno cementno cev. Po sobi se je gibal molk; vdova je spala in starka je sedela ob mizi; sklanjala se je nad poljem kart kot vrana nad rdečimi strehami velikega mesta. Nihče ne bi mogel reči, ali je bila budna ali speča.

Vdova je ležala v poltemi. Lase je imela počesane v kite, ležala je ploska in upadla, kot da bi prišla iz tujega sveta ali iz čudnih sanj. Starka je vzdignila karte, luč ji je padla na starinski obraz. Svetloba se je poskušala pasti po starkinem čelu, v gube je hotela zarisati slike njenih notranjih misli. Nekje v temi, nekje v temnih hribih je udarila ura. Starka se je zdrznila, s povečanimi očmi se je zarila v temo za oknom, karte so ji popadale iz rok, usta so se ji zverženo razprla. Sedela je in bolščala v temo. Dišalo je po starih nogavicah. Starka je vzdihnila in zaprla oči.

Prizor v sobi je nekoliko spominjal na mračne nemške slike iz prejšnjega stoletja: dve stari ženski, čepeči v zanemarjeni temačni izbi, prenapolnjeni z drobnimi onostranskimi zvoki. Ženski, vznemirjeni, z rokami, dvignjenimi v zrak in z groznimi osteklenelimi očmi, uprtimi v smrt med vrati.

Čas je potekal. Ura je odbila pet; na stopnišču se je moral pojaviti šum, kajti vdova na pogradu se je vznemirila, dvignila je glavo in se omotično ozrla proti mizi. Starka se je ponovno sklanjala nad kartami, vendar je zadremala: čelo se je obrnilo proti namiznemu robu in se enakomerno pripogibalo v dihanju.

Stoli so bili temni in molčeči, spominjali so na okamenele divje živali. Vsi predmeti so v polmrazu zadobili čudne oblike: soba s starima ženskama je bila podobna nekemu posebnemu, nenavadnemu svetu, posutemu s temnimi odvrtnimi bitji, s črno zatohlo kožo in divjimi potezami na nevidnih obrazih.

Na vhodnih vratih je zadonel top, širok udarec. Vdova je napela ozke izrabljene čeljusti, usta so se ji zavrtela proti čelu, naglo je pohitela proti vratom.

»Jaz sem, jaz,« je stokalo za črvivim lesom kot v krsti. Vdova je vzdignila roko: zapah je zacvilil in odletel. Na pragu je stala debelušna ženska v črnini.

»Prišla sem, prišla,« je rekla in pobingljala z modrim zmečkanim šalom.

»No, vstopi,« je rekla vdova. »Danes si zgodnja. Veš, slabo sem spala. Oh, pa kaj, se bom že popoldne odpočila.«

»Seveda, seveda,« je rekla debelušna gospa. »Dobro je, če pohitiva. Ali sestra še spi?«

»Ja,« je rekla vdova. »Do sedaj je menda kvartala.«

»No, tudi to je zabava za nekatere ljudi,« je zinila debelušna gospa. Sedla je na stol ob mizi in na široko izbuljila oči. Vdova je stopila v kuhinjo; voda v kadi je zašumela, plin je enakomerno zapel. Debelušna gospa je dvignila glavo; izba ji je stopila na prsi, hotelo jo je zadušiti. Zakašljala je in divje pobliskala z očmi; starka med kartami je zacvilila in se prebudila.

»A, ti si prišla,« je zamrmrala in pomigala z glavo.

»Jaz sem, jaz,« je rekla debelušna gospa in potolkla po mizi.

»Pohiti, pohiti,« je dejala. »Čas je, da odideva. Maša se bo vsak čas začela.«

»Saj že grem,« je hlastnila vdova v kuhinji. »Tako bom gotova.«

»Ali veš,« je rekla debelušna gospa, »včeraj se je ponovno pripetila nesreča v mestu. Pijani šofer se je zaletel v frizerski salon.«

»Neprijetno,« je pisknila starka.

»Kaj praviš,« je zasopla vdova in prihitela v sobo. »Nesreča, praviš. No, tega pa res ne razumem.«

»Kaj, da ne. Pijanci, sami pijanci. Pred tednom so se do smrti stekli. Svet je pokvarjen,« je pohitela debelušna gospa.

»Kaj pravim,« je zapiskala starka.

»Seveda,« je rekla vdova. »Pravijo, da bo mrzla jesen.«

»Kajpak,« je rekla debelušna gospa in izbodla debele, mesnate oči. »Gripa jih bo letos precej pobrala.«

Vdova se je že bila napravila; zelen petelinast klobuček z zelenim pokončim peresom, črni šolnčki, črno krilo, črna bluza. S težko okorno krtačo se je pogladila po obleki. Koraki so jo zanesli proti omari, postala je in zavzdihnila: »Oh, ko bi moj mož še živel.«

»Ja, ja,« je rekla debelušna gospa. »Poglej, tudi moj je kar naenkrat umrl.«

»Oh, kako lepo bi bilo, ko bi še oba živela,« je rekla vdova zaslanjano.

»Ko, ko,« je zacvilila starka med kartami. »Zmeraj ta „ko“. Ze deset let hodita v črnini po svetu, stokata ob omarah in gladita njune obleke. Povem vama, tak odnos ni v čast vajinima pokojnima možema. Živita vendar stvarno! To je neumnost! To ni vera!«

»Ti nič ne veš,« je vzkliknila vdova. »Vse življenje si bila sebična. Ti ne razumeš problemov tega sveta. Ti ne veš, kaj je ljubezen. Ti ne ljubiš!«

»Tisto vajino tudi ni ljubezen,« je siknila starka. »Prava ljubezen mora biti nekje drugje. Tudi Bog mora biti nekje drugje.«

»Adijo,« je rekla debelušna gospa. »Te ne bova več poslušali! Nimava časa. Kar sama ropotaj!«

Vdovi sta se pomaknili na stopnišče, vrata so se s treskom zaprla, na mostovžu so zaropotali njuni resnobni koraki.

»Odhajata,« je pomislila starka. »Kmalu se bosta pojavili na mokri blatni cesti pod hišo. V cerkvi bo zazvonilo, prišli bosta k maši in ona bo zadremala tukaj med kartami. Vdovi pa se bosta odpravili na pokopališče. Vzdihovali bosta nad križema svojih mož, medtem ko bo ona samevala tukaj v izbi. Ze vse življenje sameva. No, saj menda ni niti sama na pravi poti.«

»Ja, ja,« je kriknila starka in udarila s koščeno pestjo po mizi. »To je naš stalni ritem! Jaz poznam naš ritem, jaz poznam našo resnico!«

... Starka je vstala in oddrsala v kuhinjo. Ustavila se je pod veliko belo mizo in pograbila lonček, da bi si skuhala kavo. Nič se ni oglasilo. Tišina je bila težka, zibala se je na širokih nevidnih ramah, plazila se je v polmrazu in neprijetno pobrenkavala. Starka je vzdignila roko in zakričala.

3. Nad vsako pričakovanje sta uspela tudi božična koncerta: v Borštu, 29. decembra lani in v Nabrežini naslednjo nedeljo. Takega sodelovanja pevcev in tolike udeležbe občinstva nismo pričakovali.

4. Praktični tečaj kot dopolnilo pevovodskega tečaja je bil tudi uresničen. Na njem smo preučili osem novih pesmi: štiri postne in štiri velikonočne bolj priljubljenih slovenskih avtorjev, večina Primorcev.

5. Tudi priprava petega dela maše v vzhodnem obredu za 12. 4. 1964. je bilo poverjeno vodstvu zveze in njenim pevcem.

6. Poleg tega je Zveza opravila nekaj uslug posameznim zborom.

Če primerjamo delo, ki ga je Zveza opravila z nameni, ki si jih je postavila ob svoji ustanovitvi, moramo z zadovoljstvom priznati, da se je v prvem letu svojega življenja lotila vseh nalog, ki si jih je dala in jih dovršila.

Res so tudi pri nas pasivna področja, kjer bi zadostovalo le nekoliko požrtvovalnosti in organizacijske spretnosti za poživitev manjših in večjih zborovskih skupin.

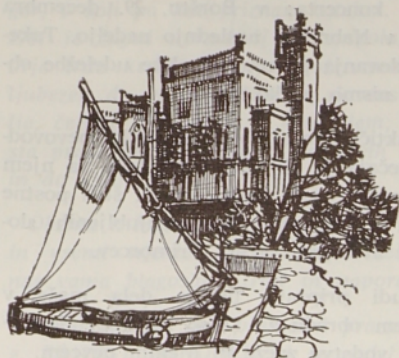
Mislim tudi na nezdrav pojav tistih pevovodij, ki živijo vedno v svojem ozkem svetu, se ne zanimajo, kaj se izven njega dogaja in ne marajo, da zaveje k njim veter od drugod. Novi pedagoški prijemi, nov način interpretacije in osebe z različno izobrazbo in občutljivostjo morejo le koristiti. Če se kdo čuti dovolj trdnega v glasbi in se umakne iz prometnih poti, kjer se križajo okusi in struje, je obsojen na nazadovanje. V življenju pomeni vsako ustavljanje nazadovanje; v duhovnem, umetniškem še posebej. Taki pevovodje tudi ne ravnaajo prav kot člani zveze, ki teži za višjimi in obsežnejšimi cilji. Če sodelujejo pri uresničevanju skupnih ciljev, pomagajo Zvezi, koristijo sebi in zborom, nad katerimi jim je poverjena skrb.

A neka skrb nam narekuje, da začnemo misliti na posvetno petje. Po veliki duhovni povojni zmedbi se vrednote začno kazati v svojih naravnih oblikah in pravih razmerjih. Tudi narodnostna ideja dobiva pravi pomen in svoje naravno mesto med vrednotami. Zato je naravno, da se razcveta tista umetnost, po kateri se narodnost predvsem razodeva. Ne mislim tu na kak nacionalizem, temveč na dolžnost, ki jo ima vsak narod, da prinese svoj značilen delež k umetnosti, ki je neskončna in večna lepota.

Po predsednikovem poročilu se je razvil stvaren in prijeten razgovor, nastali so novi načrti, vstal je nov pogum. Občni zbor je v glavnem potrdil prejšnji odbor in ponovno izvolil za predsednika dr. Zorka Hareja.

Zvezi želimo tudi v novi delavni dobi novih uspehov.

j. p.

PRED STO LETI JE ZA VEDNO ZAPUSTIL MIRAMAR

14. aprila 1864 sta nekdanji nadvojvodi, tedaj pa že mehiška cesarska dvojica Maksimilijan Habsburški in njegova žena Karlota zapustila romantični dvorec Miramar pri Trstu in se preko morja odpeljala naproti novi in nesrečni usodi. V miramarskem pristanišču sta se 14. aprila 1864 ob dveh popoldne vkrcala na čoln, ki ju je ponesel na krov fregate »Novara«. Stevilni obiskovavci se dnevno ustavljajo v grajskem muzeju in občudujejo troje slik: sliko Maksimilijana, sliko mehiških zastopnikov, ko ponujajo mehiško krono in pa zgodovinski odhod cesarja Maksimilijana. Ta slika nam prikazuje prizor odhoda, ko na tisoče ljudi raz balkonov, teras in vzdolž morja do Barkovelj spremlja odhod simpatičnega gosta. Cesar Maksimilijan je ob odhodu oblekel temno obleko z odlikovanjem velikega križa guadalupskega reda. Na stopnišču pristanišča stoji vrsta belooblečenih deklet s cvetjem, častna straža »Franc-Karlovega« polka pa mu izkazuje čast z orožjem. Na grajskem stolpu, na čolnu, na fregati »Novara« in francoski ladji »Themis« vihrajo že mehiške zastave.

Maksimilijan cesar, pa čeprav mehiški - davni sen Karlote je uresničen. Danes cesarica! Pravijo, da se je Maksimilijanu utrnila solza in spolzela po bledem licu, ko je stopal v čoln in odrinil od brega, od dragega Miramara. Kaj je bil vzrok te solze? So ga ganila čustva, ki so mu jih izkazovali Tržačani ali pa slutnja žalostne in negotove usode, kateri je šel v objem? Ko je mehiški cesar dospel na »Novaro«, je ta takoj dvignila sidro. Pred »Novaro« je plula avstrijska vojna ladja »Fantasia« in zadaj fregata »Themis«. Ob strani pa so spremljale sprevod ladje avstrijskega Lloydja: Vulkan, Imperator in Triest. Na krovih so zvenele fanfare in pozdravljale številno, uradno tržaško spremstvo.

Na cesarjevo željo je sprevod plul ob obali, od koder so pozdravljali in vihrali beli robci, zastave in zamolkli odmevi topov. Mestno spremstvo je šlo do Kopra. Štiri dni pred odhodom je novi cesar poslal tržaškemu županu dr. Karlu Porenti lastnoročno pismo, s katerim je zapustil Miramarski grad in park tržaškemu mestu. Mestni župan pa je poklonil odhajajočemu cesarju dragoceno vezan album s sliko mesta Trst, kot jo nudi pogled iz Miramara.

ZAKAJ V MIRAMAR

Po združitvi Lombardije in Benečije s Piemontom sta se Maksimilijan in Karlota umaknila v Miramar. Tu je Maksimilijan prišel v stik z mehiškimi uporniki, katerim je francoski cesar Napoleon III. svetoval Maksimilijana za cesarja. Stevilne evropske podanike in njihove koristi so takrat v Mehiko čvale angleške, francoske in španske posadke.

Sporazum med evropskimi velesilami je 31. oktobra 1861 določil, da si sme Mehika svobodno izbrati obliko vlade.

Anglija in Španija sta se taktično umaknili in sklenili s predsednikom Juarezom premirje. Francija pa ni klonila.

Ostala je v Mehiki, okrepila svoje sile in 17. maja 1863 zasedla prestolnico in nad polovico mehiškega ozemlja. Po tolikih uspehih so se 3. oktobra 1863 predstavili v Miramaru mehiški zastopniki in Maksimilijanu uradno ponudili mehiško krono.

KOCKA JE PADLA

Napoleon III. se je pod pritiskom Amerike, ki je stala ob strani republikanca Juareza, odločil za koristi Francije in pustil Mehiko njeni usodi.

Avstrijski cesar Franc Jožef je držal svojega brata Maksimilijana daleč od državnih poslov. Ni pa mu svetoval, naj si ne nalaga skrbi za Mehiko. Tudi belgijski kralj Leopold I. in angleška kraljica Viktorija, oče in teta Karlote, sta bila neodločena. Želela sta svoji Karloti tron in krono, toda Mehika za to ni bila primerna. Toda Maksimilijan, inteligenten romantik in pesnik, je sanjal o svojem velikem predniku Karlu V. in menil, da je določen, da bo vladal ljudstvom in jih vodil k blaginji. Ni maral majhnega kraljestva, kot je bila ponujena mu Grčija ali Poljska. Hotel je več. Za to je bila primerna Mehika. Le tako bi stopil v krog treh velikih cesarjev: Napoleona III. brata Franca Jožefa in on mehiški cesar Maksimilijan.

Z izidi mehiškega plebiscita v rokah je pripravil novo ustavo in se lotil učenja španščine. Nihče ga ni mogel več ustaviti, ne nasveti matere, ne avstrijski, angleški, španski in belgijski diplomati.

Po vseh poročilih je Maksimilijan postal zavestno žrtev svoje šibkosti in boleznega pohlepa svoje žene Karlote. Padel je v Mehiki, kjer se je začelo zadnje dejanje tragične avanture, ki se je zaključila tri leta nato v »Cerro de las campanas«, kjer je na Juarezov ukaz padel pod svinčenkami kot tragična žrtev.

NEMŠKI ČASOPIS O SLOVENCIH

V Münchenu izhaja časopis Mitteilungsblatt, ki je glasilo katoliške mladine vzhodnoevropskih držav, ki se je zatekla na zapad. Marčna številka je skoraj v celoti posvečena Slovincem. Obravnava Antona Martina Slomška in njegovo češčenje svetih bratov Cirila in Metoda. Članek je napisal dr. Franc Šegula. Dr. Janez Zdešar obravnava položaj Cerkve v Sloveniji. Franc Mljač je napisal članek o slovenskih univerzitetnih študentih v Italiji. Podobno poročilo o slovenskih študentih v Avstriji pa je prispeval Ivan Tomažič.

NEKAJ KO KAPLJA GRENKOBE

VINKO BELIČIČ

Po razkošnih vrtnih koncertih, ki so mi v zgodnjem marcu kalili nočni počitek, sem slutil, da bo mačja letina obilna. Da pa bom priča žaloigre, kakršno je prinesel cvetoči in dehteči april, tega nisem mislil.

Vrt je bil prekopan in sape so na rjave grede nastiljale bele lističe z odcvetajočih sliv. Kunčja koža v drvarnici, napeta na okvir, se je lepo posušila. Prinesel jo je Janko iz šole, kjer so pri naravoslovnem pouku odrli in raztelesili domačega zajca, pri čemer so se jim oči izlile — ne učencem od sočutja, temveč kuncu, ko je roki spodletel nož. In ko je bogve čgava tigrasta, bogat zarod obetajoča mačka v nedeljskem dopoldnevu našla pri Janku vse razumevanje ter se mu zrela od brejosti mulila ob noge, je brž zagledala pred sabo na soncu košarico in notri belo pogrnjeno kunčjo kožo, zraven pa skodelico mleka in kruha; bili smo kar ginjeni.

Toda mačka je želela za veseli dogodek večje intimnosti in večje varnosti. Z okna, ki pritlično gleda na grede, je opazila primeren kotichek na dnu omare, ki ji je gospodinja v naglici pozabila zapreti vrata. Notri so ležali zloženi vetrni jopiči z mehкими kosmatimi ovratniki. Okna nismo več zapirali: bila je dovolj dolga zima, in soba je kar vpila po čistem in toplem pomladnem zraku.

Sredi noči, ko so zvezde utonile in je mesec ugasnil, veter pa obstal, se je v debelih kapljah usulo iz oblakov. Gospodinja je pľanila iz postelje, vrgla nase haljo in odhitela na vrt snemat perilo, ki si je prejšnji dan zavoljo njega do krvi odrgnila prste. Ko se je vrnila s polnim naročjem, se je Miki prebujen oglasil:

»Mama, kaj to cvili? Jaz ne morem spat.«

»Sanjalo se ti je! Spi, spi pa daj mir!«

»Ne slišiš, kako cvili? Pridi sem!«

Jaz sem v polsnu užival ob sladkem šumu pomladnega dežja. Nenadoma se je prižgala luč — in pred mano je stala žena.

»Očka, vstani! Mačka je v omari zlegla mlade.«

Odprl sem oči in videl na njenem obrazu čudno mešanico razburjenosti, veselja in zadrege. Grozno odveč mi je bila tisti hip ženina novica!

»Vstani, daj, pa zanesi vse skupaj v drvarnico! Meni se smili.«

Omotičen sem vstal in šel v sobo, kjer si je mačka na dnu omare izbrala kotichek za svoj veseli dogodek. Iz teme so gledale vame zelenkaste oči: nekaj temnega je gomazelo na kupu — a z vsake postelje je strmela na komolec oprta budna glava proti omari — v napetem pričakovanju, kaj se bo zgodilo. Soba je bila nabita z veseljem, zaskrbljenostjo in radovednostjo.

»Kaj zijate! Naj mi vendar da kdo baterijo — saj ste vsi trije skavti!«

Medtem ko je najstarejši iskal baterijo, sem jaz pozival štirinožno porodnico: »Mačka, pojdi ven! No, mačka, pridi ven!«

Vse zaman!

»Prinesi kako škatlo ali košaro — in pa omelo! To ne more ostati tu notri! V drvarnici bo na varnem, saj jo je moč zapreti — in mraza tudi ni več.«

Zvonka cerkvena ura, ki smo jo dobili dva tedna pred deželnimi volitvami, je jasno odbila tri. Najstarejši je končno iztaknil baterijo, ki pa je bila že v zadnjih zdihljajih in torej komaj za rabo. Ugotovil sem položaj: mačkice so bile štiri in mati jih je lizala.

Postlali smo košaro: na dnu je bila bela kunčja koža in stene smo obložili s ponošenimi jopicami... mačka pa ko da bi bila gluha za moje vabljenje, naj se preseli. Bal sem se, da skoči vame. Z omelom sem nežno posnel tri mladiče v košaro, tedaj pa je mačka četrtega popadla za vrat in se skrila pod omaro. Potiho sem preklel baterijo, ki je komaj še medlela, in klical mačko. Sinila je izpod omare, a z drugačnim namenom nego sem želel jaz: potegnila je namreč iz košare prvega mladiča in ga odnesla v temo.

Mořal sem preprečiti, da bi se nastanila in udomačila pod omaro s soba, v kateri spe trije fantje, vendar ne more postati hlev — pa naj prijatelji mačjega zaroda rečejo kar hočejo. Žena je košaro z dvema mladičema odnesla na vežo. Ko je mačka prišla še po njiju, kajpada zastonj, sem, preden je ponovno stekla pod omaro, z omelom spravil na svetlo še ona dva... in tako je bilo končno vse skupaj v košari. Žena jo je pokrila in ne brez trepetanja odnesla v drvarnico. Prvo dejanje se je končalo; fantje so se oddahnil, se zravnali, še nekaj komentirali, potem pa spet zaspali.

Drugo dejanje ni bilo niti malo tako dramatično: bilo je namreč ena sama idila. Naša drvarnica je postala kraj, kamor so utripajočega srca, žarečih oči, nežnih besed in mehkih rok prihajali bližnji in daljni otroci. Mački ni ničesar manjkalo, in slepe mucke niso zaman tiščale v njen topli trebuh. Odrasli, žrtve mrzle civilizacije, smo vse to gledali z razklanim srcem. Vedeli smo, kakšna usoda čaka mladiče, in Krešimir Škerlavaj se je že ponudil, da jih utopi, poudarjajoč, da ne bodo prvi.

Minilo je nekaj dni — in Janko je v strahu, da se muckam ne bi kaj zgodilo, že za vse štiri našel odjemalce med svojimi prijatelji. Odtlej je bil brez skrbi — in tudi nam je bilo tako prav. Ob odhodu v šolo se je zmeraj pomudil še v drvarnici, ob prihodu iz šole je bila prva pot v drvarnico — in samo angel njegov je bil priča dialogov s tisto toplo družinico v košari. Čakal je le še dneva, ko bodo mucke spregledale in se začele igrati.

Ali tega dne ni dočakal — in tudi mi ga nismo dočakali. Tu pa se začinja skrivnostno tretje dejanje, ki je zgodbi pritisnilo pečat tragedije.

Ko je najlepše sijalo dopoldansko sonce, se je na streho nad drvarnico prilepil velik umazanobel maček. Nič novega: mačk različnih po spolu, velikosti in zunanosti je okrog nas vedno dovolj. Čigave so, od kod prihajajo in kakšne skrivnosti nosijo v sebi... kdo bi to vedel?

Tisti maček je čepel nad vrati drvarnice — a ni mižal v soncu. Srepa je gledal navzdol, kot da napeto nekaj pre-mišlja in snuje.

Gospodinja je odprla drvarnico, da bi se mačka malo pretegnila in prezračila. In res je stara brž skočila iz košare, mladiči pa so gomazeli na kupčku in drobceno cvi-

lili. Mačka je stekla nekam za hišo, a gospodinja se je vrnila h kuhi. Tedaj se je spomnila, da čvarnice ni zaprla. Odhitela je ven in še videla, kako je veliki umazanobel maček skočil izpred drvarnice in zginil za zidom. Isti hip je pritekla tudi mačka — in nudil se jima je pretresljiv prizor: tri mačkice so zadavljene ležale v košari, četrta pa je umirajoča na pragu molela jeziček iz gobčka in se tresla. Mačka jo je prišla za vrat, jo odnesla v košaro in razprostrla svojo materinsko gorkoto nad vsemi štirimi mrlički s krvjo orošenih vratov.

Domov sem prišel prvi, za tragedijo zvedel prvi, vzel motiko, poiskal globoko zemljo za pušpanovim grmom, izkopal jamo in vanjo položil mrzla trupelca s srčkanimi, levji enakimi glavicami, a tako silno majhnimi, ubogimi in za vselej mižečimi...

To je bilo zdaj opravljeno — ali kdo bo otrokom povedal, kaj se je zgodilo? Kdo jih bo potešil?

Janko je tiho božal mačko, ki je pri njem iskala pomoči, in obraz obračal vstran. Mačka je večkrat obstala in se zagledala nekam daleč predse, kot bi nečesa ne mogla doumeti.

In ko sedim pri zaprtem oknu, jo vidim, kako zdaj pa zdaj neslišno zamijavka. Dve drobni temni progji iz oči ko dve okameneli solzi dajeta njenemu obličju izraz velike žalosti, ki je spričo zelenja in svetlobe in vsesplošne mlade rasti videti še globlja.

Medtem ko trije maščevalci, izurjeni fračarji, oprezajo za velikim umazanobelim mačkom, odpadajo abranki z oreha, a kutina odpira v sonce svoje rožno nadahnjene kelihe.

BRSLJANSKI:

O kraškem maju

*Slapovi nagelnov na mizi kameniti
v borjaču; lovorovih rožic v vrtu sviti
in majnice srebrne, rdečerožne
za cerkev, dom — Marijo duše ljubijo pobožne.*

*V snožeti belordečeplave
v zeleni travi divje orhideje,
na robu rešelike bele veje,
v perunikah in lilijah pristave.*

*Na Gažmarci svetlorumene
duhtijo jurjevke kot da zastave
papeške bi pogrnile kamne;
Kras sivi, bore, posule trave so zelene.*

*A v boravnatem gaju,
med iglami in kamni v mahu,
kot v strahu,
le ena vzcvela je cvetica —
otožna zvezdica v kraškem maju.*

GORICA

»STRICEK VANJA« V KATOLISKEM DOMU

Ze dalj časa smo pogrešali nastop gledališkega odseka goriškega Slov. kat. prosv. društva. Zato nas je toliko bolj razveselila predstava Strička Vanje ruskega dramatika A. Čehova.

To dramsko skupino poznamo že iz prejšnjih let. Njeni nastopi so bili vedno dobro in temeljito pripravljene. Isto lahko rečemo tudi o zadnji. Režiser Maks Komac je imel srečno roko posebno pri izbiri moških vlog — vsi so jih odigrali z veliko gotovostjo. Posebej pa je še režiser sam odigral zelo dobro najtežjo vlogo. Njegova igra je bila posebej doživeta in prepričljiva.

Pred težjo nalogo je bil režiser, ko je izbiral ženske vloge, vendar je tudi to dobro rešil. V celoti je bilo opazno skrbno režiserjevo vodstvo.

Predstava je lepo rasla in dosegla svoj ubran višek v zaključnem prizoru. Malenkostne pomajkljivosti so pri ta-

Prizor iz »Strička Vanje«. V ospredju je režiser, g. Komac

ko zahtevnem odrskem delu in pri tolikih igralcih nujne, vendar niso motile te lepe predstave.

Želimo skupini novih uspehov in radi bi jih videli kmalu spet na odru.

Silvan Kerševan

ŠTEVERJAN

PRVI MAJ V STEVERJANU

Prvomajsko slavlje med borovci privabi vsako leto v Steverjan veliko ljudi. Letošnje število obiskovavcev je bilo rekordno (in to čeprav je isti dan v Števerjanu tudi drugo društvo pripravilo svoj praznik). Tak obisk je bil predvsem zato, ker je letos Kat. prosv. društvo v Steverjanu obhajalo desetletnico svojega obstoja in delovanja. In zavedni rojaki so želeli vsaj z obiskom izraziti priznanje

NEKAJ DNI PO AFRIKI

2. NADALJEVANJE

Koroški muzikantje v Števerjanu

tež neustrašeni, delavni, vedno mladi in vedno navdušeni prosvetni skupini števerjanskih fantov in deklet. Program je obsegal govor dr. M. Poštovana iz Trsta in pozdrav domačina, dr. Humarja in dr. Kranerja iz Gorice. Poleg tega pa je bilo na sporedu več kulturnih nastopov.

Najprej se je predstavil domači pevski zbor pod vodstvom g. Srebrniča. Spet smo bili veseli njegovega ubranega petja. Sledil je nastop tržaške dramske skupine z Opčin, ki je zaigrala dve enodejanki: Sosičev dom in Hiša strahov. Ob zaključku pa smo poslušali pevski zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice pod vodstvom I. Bolčine. Med eno točko in drugo je zelo prijetno in veselo igral ansambel študentov iz Celovca. Njihov nastop je bil tako prijeten, vesel in mlad, da smo čutili ob njem dih nove Koroške.

Števerjansko kat. prosv. društvo je ob priliki desetletnice izdalo brošurico o delovanju društva. Iz podatkov je razvidno, da je bilo prosvetno in kulturno življenje v teh desetih letih zelo živo in da niso bili nastopi omejeni samo na Števerjan ampak so doprinesli svoj delež na raznih prireditvah v našem zamejstvu. Knjižica vsebuje poleg drugega tudi sestavek prof. R. Bednarika o zgodovini Števerjana.

Silvan Kerševan

Števerjanski pevski zbor poje

Skoč iz Qacha's Neka, ki je bil v Meseru, je blagoslovil novo stavbo, nakar je vrhovni poglavar prerezal svilen trak. Omenjeni poglavar je v lepem govoru opisal vse težave, ki so jih morali misijonarji premagati pri zbiranju denarnih sredstev in pri gradnji stavbe; guvernir se je zahvalil misijonarjem in tudi vsem dobrotnikom po svetu.

V veliki dvorani katoliškega doma je bila izvirno pripravljena razstava, ki je nazorno prikazovala prihod katoliških misijonarjev v Basutoland in razvoj katoliške Cerkve v prvem stoletju njenega obstoja.

Ves potek misijonskega delovanja oo. oblatov Brezmadežne, ki so začeli misijonsko delo v deželi in so še danes, poleg malo številnih svetnih duhovnikov domačinov edini na misijonskem polju, je bil tako zanimivo prikazan, da je vzbudil zanimanje in toplo odobravanje vseh obiskovavcev.

Redovnice so imele na razstavi posebne prostore. Delo niso pojasnjevale samo slike in statistike, ampak so sestre posameznih družb tolmačile obiskovavcem svoje misijonsko delo.

V Basutolandu, kakor tudi v drugih krajih Južne Afrike, so znali misijonarji bistroumno vpeljati redovnice v misijonsko in apostolsko delo. Skoraj ni misijona, kjer ne bi poleg duhovnika našli dve ali tri sestre. Kjer je evropski misijonar zadel na odpor pri domačinih, ker morda ni bil zadosti pripravljen za delo, ali pa so mu čarovniki prekrižali načrte, tam so večkrat uspele redovnice. V šolah, bolnišnicah in sirotišnicah so sestre tiho pa uspešno lomile led poganjskih navad in utirale počasi pot katoliškemu nauku.

Skoraj povsod poučujejo sestre veronauk v šolah in v cerkvah. Sestre pripravljajo mladino na prvo sv. obhajilo in na sv. birmo. Redovnice se povsod zelo veliko ukvarjajo z vzgojo mladine, posebno se pa posvečajo dekletom. Pri igri so redovnice z mladino in tudi na taborjenju skavtinj so običajno sestre pod šotori. Ob slovesnem mimohodu basutske katoliške mladine 17. avgusta popoldne, so sestre domačinke v svojih redovniških oblačilih krepko korakale z dekleti in tudi s fantiči, s katerimi so prihitele na slovesnosti v Maseru po več desetih kilometrov daleč.

Prav gotovo bi se duhovniki v Evropi lahko marsičesa naučili pri misijonarjih. Med potovanjem po Afriki sem imel priliko ugotoviti, kako vse premalo v Evropi pritegnemo sestre k neposrednemu dušnopastirskemu delu. Poučevanje verouka bi morale prevzeti sestre, kar bi prineslo najprej veliko pomoč duhovnikom, ki so dostikrat vse preveč zaposleni, in bi istočasno samim redovnicam dalo novo veselje do dela in njihov vzvišeni stan bi bil vse drugače upoštevan. Medtem ko vsi po pravici tožimo, kako slabo poznajo verniki verske resnice, večkrat pozabimo, da ima ravno Katoliška cerkev v redovnicah zbrane neprecenljive sile, katerih pa večkrat ne znamo izrabiti. Besede protestantskega duhovnika so napravile name globok vtis: »Če

bi mi imeli vsaj nekaj redovnic, kakršne ima vaša cerkev, bi se nikakor ne ustrašili tekme z vami».

Ni moč zanikati, da morejo sestre s svojim materinskim potrpljenjem, z žensko nežnostjo in požrtvovalnostjo z večjim uspehom poučevati mladino, vsaj v prvih šolskih letih, kot pa duhovniki.

Nikoli ne bom pozabil kako je sestra kar pod milim nebom učila črne otročičke napraviti križ. Potrpežljivo je stopila k vsakemu otroku posebej, mu položila ročico na prsi, počasi spremljala drugo ročico in napravila križ na čelu, ustnicah in na prsih. Ko pa so morali otroci sami brez njene pomoči ponoviti križ, je nastala velika zmešnjava. Eden se je začel križati z levico, drugi je začel na prsih, tretji je končal na čelu, četrti je pa vse prav napravil, samo pozabil je na imena sv. Trojice. Sam bi bil že zdavnaj izgubil potrpljenje, dočim se je sestra prav od srca smejala nad zadrego malih; začela je zopet znova pri vseh tistih, ki so se zmotili — in ti so imeli večino. «Čez en teden se bodo vsi znali lepo prekrižati in nikoli več ne bodo pozabili te pobožnosti», mi je dejala sestra, ko sem nekako začuden gledal sicer zanimiv prizor.

«Pa ne boste izgubili potrpljenja, sestra, med tem tednom?», sem jo radovedno vprašal.

«Že dvajset let učim rekrute in delo z najmlajšimi mi je res všeč; pogledjte jih, kako nedolžno gledajo in kako vneto se ukvarjajo s križem; prizor mora še njihove angele varuhe spraviti v dobro voljo, pa naj bi se potem jaz jezila?» Sestra je govorila res iz prepričanja.

Misijonsko razstavo sem si ogledoval več kot eno uro, saj sem tudi izrabil priliko in pogovoril s misijonarji in redovnicami, ki so prav radi govorili o misijonskem delu svojih redovnih družin. Kdo jim bo pač zameril, če so se pokazali celo nekoliko ponosni na svoje uspehe.

Mojo pozornost so zbudili misijonarji, ki so prijezdili v Maseru z gorskih planot. Oblečeni so bili v tople plašče in so nas gledali z nekakim pomilovanjem, kako smo zmrzovali v poletnih oblekah. Zilave konje so pustili kar na travnikih izven mesta, sami pa so prikorakali v dvorano v vsej jezgarski opremi in s culami, kjer so imeli vse potrebno za dva dni. Za trenutek smo vsi pozabili na razstavo; prav prijazno smo si stisnili roke v pozdrav.

«Ce res želite spoznati misijonsko delo v Basutolandu, morate priti tudi v naše gorske misijone», mi je dejal čokat misijonar s kratko, črno brado; nos mi je dal vedeti, da je bil mož več časa v konjski družbi. «Tudi konja vam bom preskrbel, pohlevnega kot ovčko, pa krepkega kot leva, ki vas bo ponesel preko planot do moje misijonske postaje», je dostavil.

«Prav rad bi z vami pojezdil, ker imam popolno zaupanje v vašega konjičeka; vendar ne bi mogel isto trditi o svoji jezgarski spretnosti», sem odgovoril.

Saj res nikoli nisem imel prilike jezdit. Po razpadu jugoslovanske kraljeve vojske je mlajši brat pripeljal domov dobrega konja, ki pa je ubogal le izkušene jezdece. Vse prezkodaj je potem moral naš konj nazaj k vojakom, tokrat nemškim, in sicer spremenjen v salame.

Dobrim misijonarjem gorskih planot pa sem obljubil obisk, kolikor mi bo pač čas dopuščal. Obljubo sem potem tudi držal.

Po ogledu razstave bi se bil najrajši zaprl v sobo, opravič brevir in odšel čimprej k počitku, kajti dolgo potovanje me je utrudilo.

Pa sem si moral misel iz glave izbiti. Vse nadpastirje, tajnika apostolske delegacije in tudi mene je angleški visoki komisar povabil na večerjo.

kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

ŠOLSKE KNJIGE

Slišim, da nameravajo profesorji v slovenskih srednjih šolah v Trstu vpeljati šolske knjige iz Slovenije. Ali je to res?

Meni se ne zdi to v redu. Knjige, ki izidejo v Jugoslaviji, so vse komunistično pobarvane, razen če gre za knjige strokovnih predmetov. Ne bi bilo prav, če bi kdo izkoristil pomanjkanje potrebnih knjig za srednje šole in politično situacijo za uvedbo neprimernih knjig. Če je v Jugoslaviji, kjer uradno poznajo samo »boga«, Kristus le legenda, me to nič ne briga, a v naše šole to ne sme. Da ne omenjam drugega.

Kaj pravite Vi k temu?

Oče R.

Najrej moram reči, vsaj v kolikor je meni znano, da pretiravate. Zadeva šolskih knjig je pereče vprašanje. Kdo naj sestavi in kdo naj jih izda ter s tem prevzame stroške, ki mu bodo le s težavo povrnjeni? Marsikaj se je že skušalo ukreniti in doseči, a težave se zdijo res velike. Zato je razumljivo, da bi lahko vpeljali knjige iz Slovenije. Zamisel sama je zato dobra, če je mogoče dobiti primerne knjige, ki bi odgovarjale našim učnim programom, potrebam in zahtevam. A v tem je težava, kakor sami dobro poudarjate.

Pred kratkim mi je neki katehet pokazal knjigo zgodovine, ki neuradno kroži po razredu in ki ima zelo podčrtano uradno pedagoško smer, ki je v modi v Sloveniji. Komunistični sistem po svoje uči zgodovino. Navaja le nekatere »dogodke« iz zgodovine in jih tako razlaga, da more z njimi utemeljiti svoje nazore. Da je tako tolmačenje enostransko in zato neobjektivno, to sistema ne zanima. Tako Vam bodo še čez dvajset let, ko bomo letali že okoli lune, še vedno trdili, da je Kristus legenda. Da take in podobne knjige ne spadajo v naše šole, ni treba še enkrat poudarjati.

Kateheti se o svojem delu ne bomo hvalili, ki smo ga žrtvovali za šolske knjige. Dali smo konkretni primer, kako je treba rešiti to vprašanje. Pripravili smo in izdali že več šolskih veroučnih knjig, za letošnjo jesen pripravljamo kar štiri. Prav zaradi tega si upamo tudi kaj reči v zadevi šolskih knjig.

Med profesorji je dosti priznanih moči. Med Slovenci v Trstu verjetno še nekaj denarja. Kaj manjka torej?

SIN V SEMENIŠČU

Imam sina, ki obiskuje peti razred osnovne šole. Izrazil je željo, da bi rad postal duhovnik. Ta otrokova misel me je razveselila in bi mu rada pomagala, da bi prišel do duhovskega stanu, če bo vztrajal pri tej misli.

Kaj naj naredim? Naj ga vpišem na srednjo šolo, ga dam v kak zavod in kateri? Ali naj ga dam v tržaško malo semenišče, kjer je srednja šola le italijanska?

Mati

Razveseljivo je, da hoče fant postati duhovnik. Znamenje, da se ne boji žrtev, ki jih zahteva dolga priprava na

duhovski stan. Dajte sinu vso oporo in pomoč, ki jo potrebuje, ker je prva stopnja za rast duhovniškega poklica dobra krščanska družina.

Kdor želi stopiti v bogoslovje (ki traja 5 let) in se v bogoslovni šoli bližje pripraviti na mašniško posvečenje, more to storiti po končani višji srednji šoli. Zelo pametno je, da fant, ki čuti veselje do duhovskega stanu, stopi v malo semenišče in že v času srednje šole polagoma prejema tisto vzgojo, ki ga usposobi za duhovniški stan.

Potrebujemo dobro pripravljenih slovenskih duhovnikov, ki bodo koristili svojemu narodu z oznanjevanjem vere v božjo ljubezen. Potrebni so nam zato duhovniki, ki dobro poznajo slovenski jezik. To morejo pa doseči v dobri slovenski šoli. Če ne hodijo v slovenske šole, si bodo le z veliko težavo pridobili potrebno znanje materinega jezika. Težave se pa dajo premagati, kakor moremo potrditi vsi duhovniki, ki smo obiskovali italijanske šole. Kljub temu se le težko odločimo in rečemo komu, naj kar stopi v semeniško šolo. A priprava na posebne poklice zahteva posebno vzgojo in tej primerno šolsko izobrazbo. Tako tudi duhovski stan. Če bi šlo samo za jezik in šolo, ne bi imeli kakšnih posebnih težav, a dandanes moremo opaziti čuden pojav, da se mnogi Slovenci, ki gredo v italijanske šole, oddaljijo od vsega slovenskega in nočejo potem slovensko govoriti, še manj slovensko misliti.

Lepo bi bilo, če bi imeli svoje lastno malo semenišče. Zal spadajo take želje in načrti že v arhiv. Dobra krščanska družina, resna in verskemu mišljenju naklonjena javna šola ter trdna mladinska organizacija morejo nadomestiti malo semenišče. Vse naše dosedanje ustanove nam dajejo to gotovost? Dovolili mi boste, da na to vprašanje ne odgovorim z vso iskrenostjo, ki bi jo zahtevalo.

L'OSSERVATORE ROMANO

Ko sveti oče imenuje kakega novega škofa, objavijo novico v vatikanskem dnevniku »L'Osservatore romano«. V zadnjih letih je bilo imenovanih več novih jugoslovanskih škofov, a vatikanski list ni o tem nič pisal. Kakaj ne?

Lj. B.

Pravega razloga ne vem. Nekdo mi je rekel, da je slišal, praviti, da list ne javlja imenovanj jugoslovanskih škofov, ker Vatikan in Jugoslavija nimata medsebojnih diplomatskih odnosov. Za natančno pojasnilo bi bilo treba vprašati državno tajništvo v Vatikanu. Svet bo šel vseeno naprej, tudi če tega ne naredimo.

NAPREDNA MLADINA

Večkrat opažam, da se nekateri mladi ljudje navdušujejo za komunistične nazore (za »naprednost«). In to prav taki, ki jim nič ne manjka in imajo malo volje za delo. Med temi so celo študentje premožnih staršev.

Kje je vzrok za to nerazumljivo navduševanje?

Skrben oče

Zanimivo bi bilo preučiti ta pojav. To bi mogli s skupnimi močmi, ker gre za zelo važno zadevo. Zelo bom hva-

Ker je bilo povabilo osebno in res nisem mogel najti nobenega pravega izgovora, sem se pač moral odpovedati počitku in se z drugimi odzvati vabilu.

S štirimi avtomobili smo se odpeljali. V prvem je poleg vozača sedel maserujski nadškof in je kazal pot, kajti samo on je poznal vso okolico. Midva s tajnikom apostolske delegacije sva se razgovarjala o doživetjih; za nami so počasi vozili ostali trije avtomobili. Sofer se je zanašal na nadškofa in je pač vozil kar naravnost, če ni dobil drugačnega povelja. Nihče pa ni opazil, da je nadpastir prav krepko zadremal; verjetno je k temu pripomogla poleg utrujenosti tudi toplota v vozilu.

Nama zadaj se je malo čudno zdelo, da je tako daleč do hiše visokega komisarja, saj so prej govorili, da je le nekaj sto metrov poti. Sofer je zapeljal v ozko slepo ulico in morali smo se ustaviti. Nadpastir se je zbudil, saj so za nami vsi trije avtomobili prav živahno trobili. Vozili smo počasi nazaj — zadnji so postali prvi —, dokler se pač cesta ni malo razširila. Za nekaj sto metrov dolgo pot smo tako zapravili več kot dvajset minut in smo seveda bili malo pozni, kar pa nobenega ni prav nič vznemirjalo, najmanj nadškofa. Saj mora tudi angleška točnost, katero nekateri vse pretirano hvalijo, dopustiti kakšno izjemo. Na račun nadškofa in njegovega vodstva pa je med večerjo padlo precej šaljivih pripomb, katerim se je sam nadškof prav dobrodušno in od srca smejal.

Visoki komisar in njegova žena sta bila prijazna gostitelja. Tudi dobro zakurjena sprejemnica je na nas vse prav blagodejno vplivala. Žgane pijače, katere so po angleškem običaju servirali, so kaj hitro razvezale jezike.

Visoki komisar mi je med drugim pripovedoval, kako se je pred tedni nekaj ur ustavil na rimskem letališču in da bi bil rad kupil razglednico novega svetega očeta, pa je ni bilo dobiti. Omenil mi je tudi, da ni katoličan, da pa zelo spoštuje katoliške misijonarje v Basutolandu.

Proti koncu večerje je visoki komisar vstal, dvignil kozarec in napil angleški kraljici; tudi mi smo ga posnemali. Meni se je zadeva zdelo nekoliko čudna, saj še nisem nikoli prej pil na zdravje kakemu kralju ali celo kraljici. V kaki zidanci v okolici Rima smo večkrat dvignili kozarce in pili na zdravje novemu doktorju ali razigranemu godovnjaku, nikoli pa ne kaki odsotni osebi. Pozneje so mi pojasnili, kakor sem se tudi sam prepričal že naslednji dan, da je nاپitnica kraljici pri malo bolj slavnem omizju, obvezna. Sreča, da kraljičino zdravje in blagostanje ne zavisi od vina, ki sem ga popil. Afriška vina so namreč pretežka za naše glave in sem se jih skrbno čuval tudi pri nاپitnicah.

Po večerji je gospa povabila goste v salon na črno kavo in tudi žgane pijače so zopet krožile. Sam sem se prvemu in drugemu odpovedal, da bi mi spanec ne šel po vodi. Z nadškofom Whelanom iz Bloemfonteina sva se umaknila v drugi konec salona in mirno kramljala. Razmere južno afriške republike so mi dokaj znane, saj že nad deset let na rimski kongregaciji za razširjanje vere od blizu sledim razvoju cerkve v tej državi. Vendar mi je nadškof iz Bloemfonteina imel veliko zanimivega povedati; do leta 195^a je bil škof v Johannesburgu in velja za najbolj izobraženega nadpastirja v vsej državi. Res škoda, da se nisem mogel ustaviti vsaj nekaj dni tudi v njegovi nadškofiji.

Ze precej čez enajsto uro smo se vrnili na stanovanje.

V osrčju Afrike mi tri tople odeje niso bile prav nič preveč pa tudi ne premalo. Prav dobro sem počival, brez sanj, kot ubit.

(Dalje)

TUJCI POVSOD

13. NADALJEVANJE

Ni se več spominjal, kdaj se je pošteno umil; v trboveljskem gozdu si je po spanju malo pomencal oči, pa je bil dober za delo in družbo, ki ga je obdajala: za starega Lipeta, ki ga je nekega dne zvabil k svojim kopam in mu obljubil boljšo plačo, kot jo je imel v rudniku, bil prvič res mož beseda, drugič in tretjič kujav, potem pa gluh in slep in še bebast povrh, da se je zmazal, ko je bilo treba potegniti iz žepa tiste dinarje in plačati poleg Pepeta še Matevža, ki mu je garal kot črna živina in bil pri kupčiji pravi Jud: še ogljeni prah je spravil v denar in ko bi mogel, bi še senco prodal. Okoli tistih Lipetovih kop ni bilo in niti ni moglo biti reda za nobeno reč; če so si v jutru skuhali žgancev, so pa kosilo preskočili in za večerjo pazili, da je v kopah pridno tlelo. Lepo je bilo videti, ko se je dimilo v zvezdnato noč, včasih zatrepetalo z rdečkastimi zublji, in slišati pokajoče prasketanje, da si pozabil gozd okoli sebe in zadimljeno kolibo ter zagledal pred sabo domače ognjišče z razbeljeno žerjavico, s kito plamenov, ki jih ni bilo treba ubijati, in s kosom včerajšnje polente na vroči opeki; v začrneli, nikdar pomiti ponvi pa se je cedila domača svinina in se krotovičila v plahtaste burice. Taka domača jutra so bila redka, pa je vendar ostala v Pepetu slika teh in ne podoba onih, ko so lačni čakali, da jim skuha tata kotlič močnika, zabeljenega s peščico fižola.

»Še obriti bi se moral.«

»Se boš pa potem, ko se vrne Franc.«

Sedel je spet na stol ob štečlniku in kar z rokami segel v močne, goste lase, da bi si jih s prsti počesal nazaj. Ves trud je bil zaman, kajti, trdi in uporni kot njih gospodar, so spet završeli vsak v svojo smer.

»Kar po stari navadi, ne, Pepe? Na, tu imaš glavnik.«

Že domači fantje so se norčevali iz njegovih las, na tihem pa mu jih zavidali za vse: za lepo rjavo, skoraj bronasto barvo, za goščino in blesk in za rahlo nakodranost, ki je noben frizer ne zna ustvariti. Dekletom pa je bil s tako glavo všeč, toliko bolj, ker se še menil ni, kakšen je. Svojo pozornost je posvečal le brkom, dolgim, košatim in lepo zavitim; nanje še na bojiščih ni pozabil, pa jih je bilo kar precej, bojišč namreč.

Sestra mu je nalila pisker bele kave in mu odrezala kos domačega kruha kar čez vso širino štruce in za prst debelo.

»Kar noter nadrobi; če ti kave zmanjka, pa sam dolij!«

kaj pravite vi?

ležen, če bodo bravci pomagali, da najdemo zadovoljiv odgovor.

Za prvi poskus sem zastavil to vprašanje svoji materi, preprosti ženi, ki mi je takole odgovorila: »Ker jim nič ne manjka.«

CERKVENI PEVSKI ZBORI

Naš g. župnik je na prižnici rekel, da bodo tudi v naši cerkvi ob nedeljah in praznikih vpeljali zborna mašo. Če bo šlo tako naprej, ne bodo več potrebni pevski zbori. Čemu naj potem pevci sploh v cerkev hodimo? Toliko let smo se žrtvovali, sedaj nas s kora podite. Ali se Vam zdi to prav?

Cerkvena pevka

Mislím, da Vas nihče s kora ne podi. Obveznost nedeljske svete maše velja za pevce in nepevce.

Razvoja ne bomo zaustavili in ta razvoj zahteva, da pride vedno bolj do izraza sodelovanje vseh vernikov pri službi božji. Kdor več ima in zmore, ta naj več da! Če ste torej dobra pevka, lahko mnogo prispevate za ustvaritev pravega, modernega in prijetnega sodelovanja pri sveti mašni daritvi.

Sveti oče je rekel, da dokler bodo ljudje v cerkvi prepevali, ne bo vera izginila. Skoda le, da je marsikaterega pevca prav nevera strgala s kora.

Cerkveni pevski zbori stojijo pred novo nalogo. Kakšno? To bodo povedali bolj kompetentni ljudje kakor sem jaz. Vsekakor je od cerkvenih pevskih zborov v veliki meri odvisno, ali bomo v naših cerkvah doživeli nov zagon cerkvenega petja — tudi ljudskega. Zato bodo potrebni skupni načrti, razgovori, študij, vaje, nastopi, precejšnja požrtvovalnost in čut za skupno delo. A to ne velja samo za pevce.

KARDINALA SE BOJIJO

Obiskal me je poznanec z onstran meje. Oglevala sva si film Kardinal. Ker je prijatelju film ugajal, si je kupil še knjigo »Il cardinale«. Ko se je prijatelj vračal domov, so mu na meji knjigo vzeli. Ne vem, čemu taka strogost. Semkaj prihajajo vse knjige in vsi časopisi, preko meje pa ne sme niti skromen roman »Il cardinale«.

S. H.

To je vredno vzeti na znanje. Vaš prijatelj bo drugič bolj previden.

Kaj jaz o tem mislim, Vam bodo povedali trije spomini.

1. Se kot študent — bo že 30 let — sem naročil Mohorjeve knjige iz Slovenije. Ko so knjige prišle na pošto v Sežani, so me poklicali, da bi jih dvignil. Na pošti mi je uradnica pokazala pošiljko in mi rekla, naj podpišem, da sem knjige prejel. V dobri veri sem podpisal. Tedaj se je prikazal karabiner, vzel pošiljko, jo odprl in knjige zadel. Poštna uradnica mi je izročila samo ovojni papir in položnico za neko tržaško banko. Papir sem pustil pošti, položnico sem vzel za spomin.

2. Msgr. Janež je bil dolgo let župnik v Studenem pri Postojni. Bil je svet mož. Vsi so ga zelo spoštovali. Pravijo, da je lahko prekoračil italijansko jugoslovansko mejo kar brez potnega lista ali obmejne izkaznice. Pokazal je samo podobico Matere božje in italijanski obmejni stražniki so ga pustili čez mejo. Mož je znal vse to dobro izkoristiti. Hodil je čez mejo v Ljubljano po prepovedani mesečnik Bogoljub in Glasnik Srca Jezusovega in ju za svoje farane v velikih žepih duhovniškega talarja vtihotapljal čez mejo.

Zgodila se mu je nesreča. Prišel je domov brez Bogoljuba in bil res potrč; pa tudi v skrbeh. Čez nekaj dni pride v župnišče karabiner in mu dostavi kup Bogoljubov rekoč: »Kdo pa naj bi jih izgubil, če ne „il parroco di Studeno?“«

3. V avgustu sem se vračal z neko skupino iz zapadnega Berlina v zapadno Nemčijo. Pot pelje čez precejšen kos vzhodne Nemčije. Na meji med zapadnim Berlinom in vzhodno Nemčijo je stopil v avtobus mlad policijski častnik in vprašal, ali imamo »antidemokratische Schriften«. Ker ni zaupal naši izjavi, je pregledal aktovke in zaplenil vse fotografije berlinskega zidu. Jezil se je, da take slike nosimo okoli po svetu, a ni razložil, zakaj so slike o berlinskem zidu »antidemokratisch« in ne zid.

NAŠE ŠOLE

Solsko leto se zaključuje. Ljudske šole bodo še nekaj dni delale, v srednjih šolah pa je redno delo že končano in vlada že ozračje izpitov in matur.

Ljudske šole so imele lepe zaključne prireditve, posebno slovesna je bila v avditoriju.

Tudi nižje srednje šole so imele lep nastop v avditoriju. Za soboto, 20. junija pripravlja predstavo Cankarjeve drame »Jakob Ruda« še Znanstveni licej. Istočasno bodo dijaki razstavili svoje slike v prostorih pred avditorijem. O vseh teh prireditvah bomo več poročali prihodnjč.

V maju pa so bile naše šole na majniških izletih. Licej je priredil večdnevni izlet v Rim, ki je izredno lepo uspel. Po bogatih vtisih sta tržaškim dijakom in profesorjem priredila sprejem lastnika slovenskega hotela »Bled«, gospod Vinko Levstik in gospa. V velikem mestu so dijaki našli košček ljubeznivega doma. Za gostoljubnost so bili gostiteljema vsi zelo hvaležni.

V hotelu Bled v Rimu. Spredaj dijaki, v ozadju na levi prof. Peterlin, nato gospa in gosp. Levstik in prof. Bedendova

Jedel je na koščeni mizi, česar je bil še iz vojske vajen, Anica pa na drugi strani štedilnika.

»Ti imaš pa zares paradiž tukaj. Pod streho si in na toplem, kruha ti ne manjka, delaš, kar se ti zljubi, in še mož ima službo.«

»Bolje bi bilo, da ga ne bi nikoli spoznala. Saj je še na tramvaj ljubosumen, on je pa menda tekel za vsako kožo, ki si je krilo nataknila.«

Pepe se je posmejal sestrični jezi, misleč, da je narejena, se spomnil svojega dekleta v Kojskem in nevšečnih misli, s katerimi se je trapil med vojsko, kadarkoli ni bilo treba misliti na sovražnika in njegovo smrtonosno orožje.

»Kdo pa ni malo ljubosumen?«

»Malo, a kar je preveč. Saj jih moram požirati stokrat na dan. Sem mislila, da bo tu kaj bolje, pa je ista pesem kot v Trstu, ko sva imela gostilno. Ta je moj, oni me je pogledal, temu sem pomežiknila, v onega sem se nalašč zadela. Če se mi ne bo zmešalo, bo pravi čudež. Še ušla bi mu, a kam naj grem z otrokom?«

»Najbrž se ti samo zdi hudo, saj se vidi, da ti ne gre slabo.«

»Boš že videl in slišal,« mu je prerokovala in skočila iz svojega križanega sveta v bratovo preteklost:

»Kaj si se tudi ti boril na Krasu proti laški vojski? Pravijo, da je bilo najhujše na Doberdodu, da je še listje grnčičev krvavelo.«

»Ne, na Krasu nisem bil, jaz sem se boril proti Avstriji.«

»Kaj nisi bil naš vojak?«

»Samo od začetka, potem sem prestopil k jugoslovanskim dobrovoljcem in se boril za našo Jugoslavijo.«

»Hm.« Skomignila je z rameni, malo pomislila, nato pa vprašala: »Kaj ti ni bilo všeč v Avstriji?«

»Saj nismo imeli nobene svobode.«

»Vse,« se je skoraj zadrta. »Pa pojdi zdaj brez potnega lista domov, če moreš!«

Pepe je zamahnil z roko: »Kaj ti razumeš! Imamo pa svoje šole, na uradih govorimo v svojem jeziku in smo samo Slovani skupaj.«

»Šole smo tudi prej imeli,« se je potegnila Anica, »in smo tudi po naše govorili; še na odru smo igrali v slovenščini. Saj se še dobro spominjam.«

Kako bi se ne, ko je pa tako rada skakala po odru, naj je bilo pri Orlih ali Sokolih in povsod so radi imeli živahno deklico s čistim glasom in odločnega nastopa. Bistvene razlike obeh društev, ki se je z leti ostreje razvijala, ni poznala in bi se niti ne umela, med kulise jo je vleklo navdušenje, s katerim so ji vaščani z učiteljico Pavlino vred ploskali, da je morala včasih del vloge še ponoviti. Kako je pa zagrmelo po dvorani, ko je deklamirala Gregorčičevo pesem Naš dom. Pri zadnji kitici so kar z nogami cepetali, tako jih je razvnela:

»Naš dom spet vstati mora;
tako krasan, tako prostran,
da bo za vse prostora.

Od severa do juga, to naša bo zadruga.

Bog živi vse Slovene pod streho hiše ene!«

Anica je bila prepričana, da jih je navdušila s svojim nastopom, v resnici pa so njih zapostavljena narodna čustva zaplapola ob ljubezni goriškega slavčka do svoje domovine in bila klic po tistem,

kar je njen brat Pepe z drugimi tudi dosegel. Sko-raj da se je videla, kako so ji takrat žarela lica od ponosa, da je tako pridna igravka.

Spominjala se je tudi tiste igre, ko je kot revno dekletce srečala v gozdu cesarjevo kočijo, se zamislila cesarju in podaril ji je pet cekinov. Skakala je po odru, rožljala s cekini v mošnjici in veselo oznanjala: »Pet cekinov, celih pet cekinov!«

Dobro leto po tistem nastopu je na Bavarskem, kjer je služila pri gospe Minčni, res srečala cesarja; ne v kočiji, ampak na belem konju in s precejšnjim spremstvom drugih jezdecev. Šla je po cesti z jerbasem sadja na glavi, ko jih je zagledala. Jezdec na belcu jo je z roko povabil v bližino, ona pa se je ustrašila in skočila v grmovje. Ko so le odjezdili in zavili s poti ob Königssee proti Berchtesgadem, si je šele upala na cesto in domov. Gospe je povedala kakšen gospod jo je vabil, ta pa ji je rekla:

»Saj ti vedno pravim, da si neumna! Bog ve, kakšna sreča te je čakala. Ali ne veš, da je bil nemški cesar Viljem?«

Zavzdihnila je po lepih časih in zatarnala kot kakšen starček, ki ni in ni mogel pozabiti Avstrije:

»Nič več ne bo tako lepo. Se spominjaš, kako smo ob velikih praznikih peli: „Bog ohrani, Bog obvari nam...?“«

»S tabo se ne splača politizirati,« je uvidel Pepe. »Naj bo slama ali seno, da je le polno črevo,« je pravila naša mama; ti si ravno taka.«

Na ušesa so jima pritolkli Obrobkovi odločni in nagli koraki. Pred pragom si je očistil čevlje in vstopil. Ob pogledu na svaka se mu je kar zaiskrilo v očeh. Spoznala sta se že v Rezini gostilni v Žavljah, kamor je Pepe prinesel koš jesenskega sadja za sestro in za strica Bernarda Lenardiča, ki je bil policijski nadzornik nekje pri Sv. Vincenciju in Anico večkrat obiskal, da je potem poročal na njen dom, da je vse v redu. Takrat še slutila nista, da si bosta kdaj v sorodstvu. Fant je bil Francetu všeč; ni rad govoril, a smehljal se je kar naprej, kot bi se opravičeval za revščino, ki je namesto njega klepetala iz njegovih oblek. Približal ju je bil nadzornik Lenardič, ko je ponudil Francu grozd iz koša, ko ga je molčeči Bric še držal na rokah.

»Kdaj boste pa trgali?« ga je vprašal.

»Mi smo bolj pri zadnjih. Toda pravi, naj se jagode pošteno nasladkajo, da bo kaj alkohola.«

»V Brdih je vino vedno močnejše kot pri nas v Vipavski dolini.«

»Povsod pa samo po grlu teče,« se je posmejal hudomušni stric Bernard.

Čim je Pepe zagledal visokega stražnika, je že bil na nogah, prepričan, da išče njega. Svakov široki nasmeh ga je pomiril.

»Ali bi si mislil, da ga boš videl tukaj?« je veselo vprašala Anica in gledala zdaj moža, zdaj brata, ko sta si segla v roke in se drug drugemu smejala. Poznalo se je, da sta od tistega bežnega srečanja v Trstu pogosto mislila drug na drugega; seveda, vezala ju je vojska, čisto možka zadeva.

»Niti upal nisem, da te bom še kdaj videl. Zakaj se nisi pa prej oglasil?«

(Dalje)

MILENA MERLAK-DETELA

Patapljena akna

Razsvetljeno okno
leži
na spolzki gladini
razmočenega asfalta.

Veke na mojih očeh
so svinčene polknice,
ki jih ne odpro
niti obešenci polnočne burje
niti pred razkošno pahljačo jutra
oslepela noč.

Razsvetljeno okno
je potopljeno.

Naj ga dvignem
in ugledam luč,
ki ga razsvetljuje!

Potem ne bo nihče
skrival
svojega srca
za zatemnjenimi okni.

Pavja blaznost

S pavjim ekspresom
po pavji Veneri,
po pavjih krogih,
v pavjem vrtincu
navzdol.

(Moja muka je tišina.)

Pavje gosence divjajo
s pavjimi pogledi,
s pavjimi želi.

(V tišini šepeta svetloba.)

Vseповsod se sučejo pavi:
krožijo po pavjih hodnikih,
naslanjajo se na pavja okna;
vseповsod pavji krohot.

(Ne morem prisluškovati svetlobi.)

Vseповsod pavji krohot.

(Ne morem dihati z nerazsvetljenimi prsmi.)

Spotaknem se ob pavji krohot,
padem v pavji prah,
zakrohota se s pavi.

(Noč.)

Krohota se pavje blazna.

(...)

V NOVI PALAČI RADIA

JOŽE PETERLIN

Novo radijsko poslopje

Otvoritev in blagoslovitev nove palače RAI, ki je bila tik pred deželnimi volitvami, že služi svojemu namenu. V novih, lepih, svetlih prostorih teče delo mnogo bolj udobno dalje, izpopolnjene tehnične naprave pa bodo omogočile vedno bolj dognane oddaje.

Za slovensko manjšino je bil zelo pomemben praznik, ko je vodstvo RAI-a podelilo nagrade za najboljše dramska dela, ki so bila sprejeta po natečaju. Ob tej priložnosti je bilo povabljenih več predstavnikov manjšine v veliki avditorij. Med temi so bili predstavniki prosvetnih ustanov in višjih srednješolskih zavodov, kulturni delavci in pisatelji in predstavniki tiska. Slovesnost je bila intimna in nam je bilo le žal, da ni bilo povabljenih še nekaj več Slovencev, ki so tako ali drugače navezani na postajo in so njeni najboljši prijatelji.

Od vodstva RAI-a so bili navzoči: ravnatelj tržaškega sedeža, dr. ing. *Guido Candussi*, ravnatelj radijskih sporedov, dr. *Giannini*, načelnik časnikarskega oddelka dr. *Burlini*, ravnatelj slovenskih sporedov, dr. ing. *Sancin*, referent za dramski oddelek, dr. *Harej*, referent za govorništvo, dr. *Ado Lapornik*, referent za administracijo, dr. *Tuta* in še nekaj uradnikov.

Slovesnost je pričel ravnatelj ing. *Candussi*. Razložil je namen natečaja, ki je dvojen: obogatiti in izboljšati dejavnost

slovenske radijske dramatike z novimi izvirnimi deli, vzbudili med slovensko javnostjo nove pisatelje ter tako povečati bogastvo slovenskega radijskega programa na postaji in obenem slovenske literature. Cilj, ki si ga je vodstvo RAI-a postavilo, je bil dosežen v nadvse zadovoljivi in celo nepričakovani meri.

Glavno poročilo je podal prof. Martin Jevnikar, predsednik ocenjevalne komisije, v kateri so bili: prof. Jože Peterlin, prof. dr. Lojze Škerl, prof. dr. Zorko Harej in prof. dr. Josip Tavčar. Povdaril je, da je komisija presojala poslana dela samo po umetniški kvaliteti, brez kakršnih koli omejitev.

Avtorji so zajeli tukajšnje kraje in ljudi ter jih podali z veliko ljubeznijo in navezanostjo. Na koncu svojega poročila je prebral imena nagrajenih del in avtorjev s kratko vsebino raznih del. — Sklep komisije je bil sledeč:

Trije nagrajenci v intervjuju z Mitjo Volčičem. Od leve: J. Lukež, Fr. Jeza, M. Volčič in Alojz Rebula

Prva nagrada v znesku 200.000 lir radijski drami »Zadava je končana«, ki jo je napisal FRANC JEZA; druga nagrada v znesku 150.000 lir radijski drami »Vođa sprave«, ki jo je napisal ALOJZ REBULA; tretja nagrada v znesku 100.000 lir radijski igri »Miramarski vodnjak želja«, ki jo je napisal JOŽKO LUKES.

Za izvedbo pa priporoča še naslednjih pet del: »Čarobni studenec«, ki ga je napisal EDVARD MARTINUZZI; »Več kot bron in cimbele«, ki ga je napisal VINKO BELIČIČ; »Gaber nad prepadom«, ki ga je napisala ZORA TAVČAR; »Tretji plača«, ki ga je napisala TONČKA CURK; »Veter s pampe«, ki ga je napisal MARIJ MAVER.

Trem prisotnim nagrajencem so izrazili čestitke vsi prisotni in jih nagradili s ploskanjem. Kratko, a pomembno slovesnost je zaključil dr. inž. Boris Sancin, ki je povabil vse prisotne na ogled nove stavbe in na zakusko.

To je bil eden najlepših kulturnih dogodkov, kar smo jih doživeli Slovenci v Trstu, posebej zato, ker je bil naš kulturni delavec pryč deležen tako ljubeznive pozornosti državne ustanove. S temi občutki so se potem razvili pristrčni razgovori. Povabljeni so ta vtis tudi iskreno izrazili vodstvu tržaškega sedeža RAI.

Predsednik komisije razglša izid natečaja. Od leve proti desni so: dr. Giannini, dr. ing. Candussi, prof. Jevnikar, dr. Harej in ing. Sancin

RAZGOVOR Z DEŽELNIM POSLANCEM

DR.
JOŽETOM
ŠKERKOM

Mislil, da so bili Slovenci brez razlike veseli, ko je bil izvoljen predstavnik manjšine v deželni svet. Eni so to veselje pokazali odkrito, javno, drugi, ki so tako ali drugače vezani, pa morda tiho. Toda, kdor se čuti Slovenca, je bil vesel.

Po izvolitvi je pozdravila dr. Škerka najprej mladina, ki se zbira v Slov. kulturnem klubu v ulici Donizetti. Mladina je spontana, vesela, navdušena. Pozdravila ga je viharo, ko je stopil v dvorano, njega in predsednika sveta Skupne slovenske liste, dr. Poštovana.

Opazoval sem novoizvoljenega predstavnika Slovencev in sem skušal uganiti njegove občutke, ko ga je zagrnjal val ploskanja. Dr. Škerk je advokat, mlad, razgiban, visoke postave, navadno nasmejan z rahlo priprtimi očmi. Odzdravljaj je mladini in zdelo se mi je, da je vesel teh mladih obrazov in pozdravov, dekliških pogledov in fantovskih vprašanj. Da pa je istočasno čutil veliko odgovornost, da teh mladih, navdušenih rojakov ne sme razočarati. Se bolj je priprl oči in mislil, kako bo moral biti trde bitke sam v zboru enainšestdesetih ljudi. In vendar bo predstavljal vso manjšino, ki živi v Italiji in ga je tja poslala.

Tisti dan sem ga pustil z vprašanji. A izrabil sem trenutek pozneje, že po prvem zasedanju zbornice, ko je imel čas, da sva sedla. Mislil sem, da je najbolj naravno, vprašati ga, ali vidi v novi deželi mnogo pozitivnega za našo narodno skupnost. Dejal mi je nekako takole:

Pozitivno je to, da bo dana končno možnost, da se slovenski narodni problemi za vse kraje dežele, kjer prebivajo Slovenci, od Tržaškega zaliva do Trbiških planot, rešujejo na isti način. Dežele s posebnim statutom so bile ustanovljene zaradi posebnih krajevnih prilik; pri nas zaradi prisotnosti slovenske manjšine. Zato bi morala prav deželna uprava rešiti mnoga vprašanja in skrbeti za narodni, gospodarski, kulturni in socialni obstoj ter razvoj naše narodne skupnosti v deželi. Pričakovati bi bilo, da bo končno naša manjšina dosegla priznanje tistih pravic, ki ji pripadajo po določenih ustavi, po mednarodnih pogodbah in po temeljnih točkah izjave o človeških pravicah in načelih, ki vejejo iz znane papeške enciklike »Mir na zemlji«.

Zdelo se mi je jasno, da čuti g. poslanec, kako se bo moralo slovensko predstavništvo za to boriti. Potrdil mi je, ko je nadaljeval:

Dolžnost slovenskega predstavništva bo, dosledno zahtevati, da bi se vse gornje uresničilo v čim večji meri, tako da bi se vsak Slovenec res čutil popolnoma enakopraven z večinskim narodom.

Oba sva vedela, da ne bo imel predstavnik manjšine lahke naloge v deželnem zboru. Dr. Škerk je rekel:

Naloga bo težka, kajti posebni statut nima izrecnih določil glede priznanja in zaščite manjšine; nima tega, kar sta imela že od vsega začetka Posebna statuta za Poadižje in dolino Aosta. Tu nosita veliko odgovornost Komunistična stranka Italije in Italijanska socialistična stranka, ki sta, čeprav zbirata tudi glasove med Slovenci, glasovali za statut, ki ne vsebuje prepotrebnih določil glede Slovencev.

Grenka ugotovitev, ki bo morda naše rojake počasi tudi kaj naučila! Zanimal me je vtis prvega zasedanja deželnega sveta.

Prvo zasedanje je imelo slavnostni značaj, tako da predstavniki raznih skupin niso še podali izjav in stališč do nešteti problemov, ki jih bo treba obravnavati. Edina slavnostna govornika, socialist De Sandre in demokristjan dr. Rinaldini sta manjšino mimogrede omenila, kar se mi zdi vsekakor premalo. Bližnja bodočnost nam bo pokazala stališče glavnih italijanskih strank do naše etnične skupnosti. Pred dnevi sem poslal širše pismo v slovenščini novoizvoljenemu predsedniku deželnega sveta, kot protest, da ni v komisiji za sestavo pravilnika predstavnika slovenske manjšine; v slovenščini pa zato, ker sem mnenja, da imajo Slovenci pravico do rabe materinega jezika v odnosih do organov dežele. Lista »Slovenska skupnost« se zanima tudi za razne namestitve v deželni upravi, ki bi jih morali deliti Slovincem.

Vsa ta pozornost je obrnjena na našo narodno manjšino.

Da! Seveda pa smo Slovenci gospodarsko in socialno tesno vključeni v prilike teh krajev in zato bo skrb našega predstavništva, da podpira kakršno koli pobudo in nastop za razvoj in napredek na vseh področjih dežele.

Dr. Škerk je zaključil:

Računamo na razumevanje in podporo vseh naših rojakov, zlasti še, ker nas vsakdanja praksa uči, da bo znalo in moglo le močno in samostojno predstavništvo nuditi našemu rojaku oporo in pomoč, naši narodni skupnosti pa izvojevati priznanje pravic, za katere smo Slovenci plačali težek davek v boju za naš obstanek. Borili pa se bomo za vse fiste točke, ki jih vsebuje obširni program »Slovenske skupnosti«.

JOŽE PETERLIN

KAJ BO S SLOVENSKIMI KMETIJAMI?

V današnjih časih se življenje in način dela zelo spreminja. To spremembo je čutiti tudi v kmetijstvu. Posebno važna pa je ta ugotovitev za nas Slovence, ki živimo na Tržaškem, Goriškem, Slovenski Benečiji in v Kanalski dolini. Slovenska manjšina je namreč nerazdružno povezana z zemljo, ki so jo naši predniki obdelovali in se z njenimi sadovi preživljali. Slovenci drugih poklicev sploh nismo poznali, z drugimi besedami povedano, nikjer nismo imeli ne industrijskih, ne trgovinskih središč, kjer bi strnjeno živeli ob teh dejavnostih. Če so se Slovenci hoteli posvečati tem poklicem, so morali oditi v večje kraje, kjer so običajno bili v manjšini. Življenje naše manjšine je temeljilo na kmetijstvu.

V zadnjih tridesetih letih pa je opaziti zaradi vedno večje industrijalizacije in specializacije velike spremembe prav na škodo ali korist, kot se pač vzame, kmetijstva.

Prva taka ugotovitev, ki se sama postavlja, je v tem, da se je tehnika obdelovanja zemlje bistveno spremenila predvsem po zaslugi strojev. Ekonomsko se splača obdelovati le tista zemljišča, ki so dovolj razsežna, da jih lahko traktorji obdelujejo. Druga ugotovitev pa obstaja v podražitvi delovne sile. Smoterneje je namreč uporabiti svoje delo v drugih panogah, kjer je bolj rentabilno, to se pravi, kjer je treba manj truda za večjo količino proizvodov. Tretja ugotovitev pa je sociološkega značaja: kmetje se ne zadovoljujejo več z dosedanjo življenjsko ravnijo, ampak želijo boljše in laгодnejše življenje, ki ga lahko dosežejo samo na drugih proizvodnih področjih.

Vrnimo se sedaj k naši manjšini. Slovenci živimo na revni zemlji kraškega področja. Le tu pa tam je opaziti kako rodovitnejšo dolinico. Število kmetij in družin, ki obdeluje to prgišče zemlje, je preveliko, da bi lahko vsi živeli od zemlje in povrhu vsega še prodali odvišne pridelke ter tako nakupili industrijske izdelke, ki so jim potrebni. To so glavni faktorji, ki negativno vplivajo na naše kmetijstvo. Enake probleme je opaziti tudi v drugih krajih, kjer je zemlja mnogo bolj plodna, a je razdeljena na premajhne parcele. To je tudi problem vsega italijanskega kmetijstva.

To stanje je močno pritisnilo na kmečko prebivalstvo, da se je začelo v velikem številu izseljevati in da nekoč prav cvetoča kmečka središča niso danes drugega kot zapuščene vasi. Tega v okolici velikih središč ni opaziti, ker si ti ljudje pomagajo z dvojnimi zaposlitvami: v tovarni in na kmetiji. Občutneje pa je to videti v odročnih krajih tako v Slovenski Benečiji kot v Kanalski dolini. Pa tudi tržaški kraji niso povsem izvzeti. Koliko njivic, ki so nekoč bile skrbno obdelane, je danes zapuščenih in jih je prerastla trava. Ni rentabilno obdelovati jih.

Edina rešitev iz tega položaja bi lahko bila intenzivnejša

obdelava z uporabo umetnih gnojil in s posaditvijo intenzivnih rastlinskih kultur. Žita in krompirja se na kraških oziroma gorskih tleh ne splača saditi, ker jih na ravninskih predelih pridelajo mnogo več z manj truda. V okolici mest se splača povrtino, ker takih rastlin ni mogoče gojiti na velikih in obširnih zemljiščih. Drugo je potem vprašanje prevoza. Enako bi lahko dejali o živinoreji, predvsem proizvodnji mleka in malih domačih živali. Tu je problem proizvodov, ki morajo biti prodani sveži. Vendar pa je tudi tu velika ovira, ki jo predstavlja prodaja pridelkov trgovcem. Prvič so med nakupnimi in prodajnimi cenami teh produktov velike, zelo velike razlike. Drugič: slovenski kmetje imajo velike težave s konkurenco z juga, ker je tam delovna sila cenejša in ker je podnebje ugodnejše za zgodnje proizvode, ki nato zasedejo trg in jih je zato težko izpodriniti. Tretjič so naši proizvajalci stalno odvisni od nihanja tržnih cen; nikakor jim ekonomski sistem ne jamči najnižjih cen in prodaje vseh pridelkov. To so glavne težave, ki naše ljudi silijo, da si drugače pomagajo pri zaslužku in da zapuščajo zemljo.

Ustavili bi se še radi ob pregledu, kaj po večini pridelujejo slovenski kmetje. Na Tržaškem je znano, da v neposredni bližini Trsta pridelujejo mnogo zelenjave, potem gojijo trte in po vaseh se ukvarjajo z živinorejo, kljub temu da ta počasi peša. Na Goriškem se kmečka dejavnost krepkeje drži kot pa kjerkoli drugje; posebno važna je pridelava vina v Brdih. Kar se tiče Beneške Slovenije in Rezije pa je treba ugotoviti, da je dežela tako revna in odročna, da ni možno videti rešitve iz tega položaja. V Kanalski dolini pa večina Slovencev še vstraja na svojih kmetijah, toda ne zaradi živinoreje ali kmetijstva, ampak zaradi gozdarstva. Gozdovi, ki pokrivajo večino doline, so državna last, a domačini imajo služnosti, to se pravi, vsaki stari hiši pripada toliko in toliko lesa vsako leto. S tem se še nekoliko preživljajo, vendar pa iščejo zaposlitve še v drugih dejavnostih; mladi pa se v veliki meri izseljujejo.

Kot zaključek naj navedemo, da se je število prebivalstva, ki danes živi na isti zemlji kot nekoč, zmanjšalo. In ta proces se še ni ustavil: ljudje bežijo v industrijska mesta. Doma ostajajo le starejši ljudje, ki skrbijo še za dom in tisto malo zemlje, ki dobro rodi; ostalo preraščajo gozdovi. Da bi lahko rešili ta problem, ni dovolj da podpremo kmeta z davčnimi olajšavami in da mu pomagamo pri nakupu strojev. Predvsem je treba pomagati tistim kmetijam, ki se površinsko večajo, da dobijo najrentabilnejšo razsežnost; drugič spremeniti vrste pridelkov in tretjič organizirati prodajo in razpečevanje proizvodov, predvsem tistih, ki so naglo pokvarljivi. S tem bi lahko delno zacelili rane in spet ustvarili moderno, rentabilno kmetijstvo.

F. M.

MOJ PROSTI ČAS

(DALJE)

DR. IGNACIJ LENČEK

Clovek ne ve, kaj početi v prostem času, ne ve, kaj bi — ali pa je zapadel materialističnemu gonu po denarju ali uživanju, ki ne pozna mej. S svojim ravnanjem in slabim vzgledom (tudi sosed in znanec nočeta zaostajati...) pospešuje blazno dirko v gospodarskem življenju, ki človeku ne pusti do sape. — Druga zmotna je v napačnem mišljenju, da je prosti čas za počitek, počitek pa da obstoji v brezdelju in zabavi. Prosti čas ni prost moralnih zakonov; zato ne samo zabava ne sme biti dvomljive moralne vrednosti, marveč ima tudi svoje določene meje: treba je prenehati, kadar kliče — tudi v prostem času — dolžnost in prava pamet: dolžnost do sebe, do svoje družine, do skupnosti. Povrh tega pa pogosto nezmerna zabava, posebno če imata glavno besedo podivjan ples in alkohol, ni počitek, marveč človeka bolj utruja kot delo samo. V neki tovarni v Svici je velik napis: „Prosimo, da v ponedeljek ne pridete na delo bolj utrujeni, kot ste v petek odšli“. Mi bi še dodali: „Prosimo tudi, da se ne zabavate v soboto v noč tako, da v nedeljo pozabite — na nedeljo!“

Druga razlika med delavcem in kmetom je v kraju, kje delata, živita: eden v prosti naravi, drugi v zazidanem mestu; eden poslušna in sliši šumenje dreves in petje ptičev, drugemu neprestano bije na ušesa vreščanje radia, ropot motorjev, letal, pisalnih strojev; eden more mirno opazovati modro nebo in lepoto narave okrog sebe, drugi mora neprestano paziti, kam bo stopil, da ne bo kam zadel ali da avto ne bo zadel vanj. Zato kmet ne potrebuje „oddiha v naravi“, medtem ko je zelo koristna in potrebna uporaba prostega časa za delavca, uradnika, da poišče in najde spet zvezo z naravo, pravi odnos do nje in njene lepote, do organske rasti v prirodi; da se v naravi odpočije, otrese strojev, naglice, napetosti; da najde v njej miru, časa in pobud za razmišljanje, za spokojno uživanje v naravi bogato raztresene božje lepote, božjih sledi.

Se eno razliko naj omenim: na kmetih navadno dela in živi družina skupaj, v mestu je med tednom družina več ali manj razbita. Zato je prav, da gre kmet v nedeljo k sosedu, eden član družine sem, drugi tja. Za naše družine pa velja prav nasprotno: prosti čas naj služi utrjevanju družine. Vsaj del prostega časa naj preživi družina skupaj in sicer doma, da se trdno poveže v eno življenjsko skupnost. Doseči je treba, da bodo člani družine radi doma. Vem, da je danes

PERILO IN OBUTEV

MARIJA

Glede perila bi povdarili, da je to ogledalo človeka. Res je, da se perila ne vidi, ali od njega zavisi naše zdravje, pa tudi občutek ugodnosti; vsled tega nosimo vedno čisto perilo. Naj tu omenimo, da so glede perila moški v boljšem higijenskem položaju kot smo ženske. Kajti moško perilo pokriva pod obleko celo telo, dočim je žensko perilo na ramenih tako prikrojeno, da pušča pol pleč nepokritih. A oblek ne peremo tako pogosto kot moške srajce. Zato je prav, če volnene, pa tudi druge obleke podložimo, vsaj v zgornjem delu, da podlogo večkrat operemo. Prav tako nosimo pod puloverji in majami pralne bluzice, ponoči pa spalne srajce in pižame zavoljo higijene in pa da očuvamo perilo.

Kar se tiče kakovosti imamo danes dobro in ne predrago perilo. Zelo praktično za pranje je osebno perilo iz umetnih vlaken, ki ga peremo dnevno, kar je zelo higijenično. Prav tako nogavice. Tudi zahteva manj krpanja. Ni pa toliko priporočljivo poleti, ker ovira dihanje in potenje kože.

Perilo je treba prav tako kot obleko znati pravilno nositi, negovati in čuvati. Če hočemo, da bomo vedno čisti, moramo imeti dovolj perila, da ga pogosto menjamo in operemo. Zgrešeno je mišljenje, da perilo dlje traja, če se ga redkeje pere. Kajti ob daljši rabi je perilo bolj umazano in zato ga je treba prati z močnejšimi sredstvi, ki ga preje uničijo. Poleg tega je to tudi higijenično. Torej je ekonomično, cenejše in lepše, če imamo več perila kot premalo. Zlasti velja to za moške srajce, ki naj bodo vedno res kakovostne, da se lepše in dlje nosijo, kot v ostalem vse perilo.

Ti kriteriji pa ne veljajo zgolj za naše osebno ampak tudi za posteljno in namizno perilo. Pri tem ne omalovažujmo ustnih prtičev za družinske člane. To ni nikak odlišni luksuz, temveč higijenska, pa tudi estetska potreba. Sicer se brišejo v robce ali celo ob rokave, kar ni samo grdo, ampak nam daje več dela in izdatkov kot servietti. Prav tako naj ima vsak družinski član svojo brisačo; odn. dve to je najbolj higijensko in ekonomično, pa tudi vzgojno, da mati nadzira otroke pri umivanju. Skupna brisača je lahko le za roke. Skratka, najbolj higijensko in najbolj ekonomsko je, da imamo za vsak namen svojo stvar! To je osnova reda, zadovoljstva pa tudi zdravja.

Preden damo perilo v pranje, ga sortiramo. V ta namen je najpraktičnejše, da imamo eno vrečo za belo perilo, drugo za pisano, kamor vsakdo sproti odloži odrabljeno perilo. Priporočljivo je pred pranjem perilo zakrpati, da se s pranjem še bolj ne strga. Pranje samo danes ni več tak problem kot je bilo včasih. Predvsem imamo povsod vodovod, poleg tega pa že tudi pralne stroje. To zelo razbremeni gospodinjo, saj ji lahko pri pranju pomagajo vsi družinski člani, ki jim je to tudi neredko v zabavo in sprostitev. Po drugi strani pa se jim s konkretnim sodelovanjem v gospodinjstvu krepi družinski čut, ki tako raste v pravo vzajemnost. To pa le povezuje in osrečuje družino, ki tako vzgaja narodu socialno čuteče člane s krepkim čutom vzajemnosti. Prava državljanska vzgoja se torej začne v družini in to pri vsakodnevnih opravilih. Zatorej je vzgojno in socialno koristno, da zna gospodinja svoje otroke, deklice in tudi dečke vključiti v domače posle.

Oprano perilo, kolikor je potrebno, zakrpamo, zlikamo (le

perila, ki ga sproti ne rabimo, ne zlikamo, da ne porumeni) in zložimo v omare za perilo.

Pri shranjevanju moramo perilo spet sortirati. In sicer razdelimo osebno perilo vsakemu družinskemu članu posebej, ki ga spravi v njemu dodeljeno omaro ali vsaj v samostojen predal zato, da se navadi na red in na samostojnost. Vsak naj tudi skrbi, da bo imel vedno pri roki vse potrebno, ne pa da mora mati vsem streči in samo ona za vse skrbeti. Zlasti naj otroci skrbe za svoje robčke in nogavice, gledajo naj, da so ti vedno čisti, ne pa da se valjajo po vseh kotih in jih iščejo naokrog!

Glede obutve velja v glavnem isto kot za obleko in za perilo. Za vsako rabo posebno obuvalo. Za doma copate, za na cesto čevlje. V tem pogledu grešijo zlasti po deželi, kjer srečujemo ženske na cesti v domačih čevljih odn. v copatah. Ni to samo neokusno, temveč je zlasti nehigijenično. Cesta ni le umazana, ampak poberejo na njej lahko najrazličnejše bacile, ki jih nato prenašamo v hišo, pri tem pa tudi umazanijo. Zatorej moramo imeti tudi za domače dvorišče in za vrt posebno obuvalo, da čuvamo čistočo in higijeno stanovanja. Istočasno pa s tem varujemo svojo obutev, si prihranimo čiščenje in nove izdatke, ter smo vedno čedno obuti. Znano je, da človeka presojava po njegovi obutvi, zlasti žensko. Če je tu zanikrna in zamazana, je običajno v vsem!

Obutev pa mora biti ne samo v redu, lična, temveč biti mora pozimi tudi topla. K sreči so sedaj v modi visoki čevlji, škornji, a do nedavna smo videli dekleta v tankih nogavicah in nizkih čevljih z vse prezeblimi rdeče modrikastimi nožami. A glavno je bila spet moda, ne glede na vse prehlade in bolezni.

Od pravega negovanja obutve zavisi dobra nošnja in trajanje! Obutev je treba vsak dan sproti očistiti, ker prah in blato razjede in uničuje usnje. Zato po vsaki uporabi zvečer očistimo čevlje, pa tudi copate tako, da imamo zjutraj vse nared. Kaj slabo spričevalo je za nas, če si čistimo čevlje zjutraj odnosno preden gremo ven; to dokazuje popolno pomanjkanje čuta za snago in za red. Za shranjevanje čevljev moramo imeti prav tako posebne omarice, ali vsaj police, ki naj bodo zagrnjene, ker prah kvari čevlje. Zimske čevlje moramo poleti zaščititi pred molji, zato jih dobro sčistimo in zavijemo v posebne vrečke ali papir. Za vsak par čevljev moramo imeti posebne oblike (kopita), ki jih nataknejo takoj, ko se sezujemo, da čevlji obdrži svojo obliko, šele nato jih očistimo. Končno skrbimo, da se ne bo naša obutev valjala po vseh hišnih kotih!

Za zaključek še misel o **pokrivalih, torbicah in rokavicah**. Poleti hodijo naše ženske običajno odkrite, le v cerkvi se pogrnejo s tančico. Zato pa imajo urejene pričeske; a danes imajo, vsaj mlajše, neredko nadvse umetno urejene lase, in izgledajo dokaj nenaravno. Ne pretiravajmo pri tem in ne razmetujmo brez potrebe denarja! Pozimi smo pa pokrite z rutami, vedno bolj pa se udomačujejo klobučki, razne kapice, pa tudi kučme. Seveda je treba paziti, kaj kateri pristaja, kar ni isto kot moda!

Glede torbic in rokavic se pa pri nas pretirava. Prav je, da imamo torbico, ki se sklada s čevlji in rokavicami, a s tem ni rečeno, da moramo imeti k vsaki obleki posebno garnituro. Dovolj je, če imamo vsaj tri garniture in to morda v beli, črni in eventuelno rjavi ali rdeči barvi, ker te lahko kombiniramo skoro z vsemi oblekami. Kupujmo pa bolj klasične oblike, ki ostanejo dlje v modi in se jih tudi ne naveličamo. Lepo bi bilo, da bi poleti nosile torbice pletene v narodnem slogu podobno kot so naši cekarji ali kaj sličnega.

Skratka, nekaj kar je našega in nam daje osebno noto. To naj nam bo vodilo v vseh vprašanih mode, tako glede obleke, perila, čevljev in spremnega pribora. Potem bomo dosegle to, kar si želimo, da povdarimo s svojo zunanostjo, to je — svojo osebnost v vsej dostojnosti, svobodnosti in človekoljubju, torej v skladni ubranosti, ki je izraz naše sreče.

silno težko. Treba je poskusiti ustvariti lep in prijeten dom, ki bo vezal nase. Predvsem je za očeta prosti čas nujna priložnost, da se posveti družini, za katero ves teden in vsa leta dela. Mož, ki ima med tednom misli in skrbi, pogosto tudi srce pri delu, naj ima vse to v prostem času pri družini. Po vsem svetu se slišijo pritožbe, da očetje nimajo zanimanja ne časa za otroke in da nalagajo celotno breme vzgoje na mater. Zadnji čas je, da prevzame spet oče v roke vodstvo svojih otrok. Zato mu nudi lepo priložnost prosti čas.

Problem prostega časa je važen, a precej zapleten. V tem članku nisem mogel niti nakaziti vseh vprašanj, ki jih vsebuje. Posebej bi bilo treba razmišljati, kako naj izbiramo in preživljamo dopust, da bo res dosegal svoj namen. O tem in podobnem je res vredno razmišljati.

(Sestavek smo ponatisnili iz »Duhovnega življenja«.)

DVE GLEDALIŠKI GOSTOVANJI

Behan je razboljen, njegov cinizem že kar boli, njegov sarkazem je grenek, nič mu ni nedotakljivo, nič lepo, nič vzvišeno. Mi pa moramo živeti! Na to bi morali misliti tisti, ki določajo, s čim naj najboljše gledališče gostuje.

Ljubljanska Drama je pač izvršila v igravskem smislu svojo nalogo, odlično jo je izvršila, tako da so tudi neslovenci občudovali njeno igrro. Res, naravnost razkošje je bila, a kdor se bori za življenje, se mora včasih odreči razkošju in iskati oprijemljivih idealov, ki ga bodo dvigali k življenju.

Vem, da bodo te besede gostje razumeli.

Celjani so izbrali Rivemalovega REZERVISTA za gostovanje. Tudi njihovo igrro smo občudovali v sproščenosti, v dobrem poudarku satire, v povdarku miroljubne ideje in zavzetosti za preprostost in ljubezen do domačega kraja. Delo je bolj konstruktivno kot Talec in bolj enovito, čeprav ni prav največja umetnina.

Režiser *Miran Herzog* je v hitrem ritmu močno poudaril idejno zasnovo dela, vendar tako, da je bilo čutiti ironijo in nesmišelj. Igravski zbor je lepo vigran in rešuje vsak igravec z več vlogami težo predstave.

Vse tri predstave so odigrali gostje že v precejšnji vročini, a je vse predstave občinstvo sprejelo s prisrčnostjo. Delo so skrbno naštudirali, vendar bi bilo verjetno mogoče najti v njihovem repertoarju tudi kako bolj posrečeno delo.

Prepričani smo, da so taka gostovanja zelo koristna. Predvsem gostovanje ljubljanske Drame, ki predstavlja najvišjo raven slovenskega gledališča. Prav tako pa smo tudi prepričani, da je treba skrbno pretehtati, s katerim delom je tu najboljše gostovati.

Jože Peterlin

NEKAJ BELEŽK O PISATELJU IVANU MRAKU

NADALJEVANJE IN KONEC

Prav zato, ker daje umetniki lepoto in vrednost tudi umetnikov tvorni duh in njegovo srce, lahko delo, ki slika najbolj prazne, smešne in klavrne značaje ali najbolj okrutne in ostudne dogodke, učinkuje kot lepota in nosi v svojem jedru enako globoko ali še globljo noto kot stvaritev, v kateri sledimo duševno globokim, plemenitim ljudem in čistemu dejanju.

Vsa največja človeška dejanja in doživetja so povezana s trpljenjem. V veselju ni odpovedi in žrtve, ne sočutja in pomoči. Najlepši del človeške narave se razodene šele v bolečini. Iskanje misleca je povezano z neznosnim naporom in muko. Umetnik mora zajeti svetlobo in temo iz nemira lastne duše, da ju do kraja dojme. In šele v noči vemo, kaj je dan, ob zlu, kaj je dobro, v viharju, kaj je tišina. Vse mora imeti svoje nasprotje, da se spozna docela. In svet duše se s silami zla in teme poveča za še enkratno mero. To so nove energije, novi strašni čudeži stvarstva. Neizmerna lastnosti in doživetij je naša duševnost. Ista neskončnost vlada v njej kot v prostorih vesoljstva.

Zato je umetnost marsikdaj prikazovala trpljenje in grozo in s tem svojo lepoto samo obogatila.

In najsi smo osebno še tako nasprotni bolečini in se bomo vedno borili proti zlu — muke, zadnje človeške muke, poslednji obupni dih človeka, je često dajal življenju ono, kar je največje in najgloblje.

Tudi pot do popolnega življenja in sožitja z umetnino je združena z naporom — kot pač vsaka zavest.

In končno: čemu umetnost?

Kaj pa vemo!

Samo to je gotovo, da v času ko se ji bližamo, ko jo dojemamo, prebudi v nas tok močnega, polnega življenja.

Takrat živimo zares.

Ali ni to dovolj?!

Ivanu Mraku je seveda to še dosti premalo.

Iz Mrakove dramatike sije z vso grozo luč, ki bo nekoč noč pretopila v dan. Za vsem, kar piše, kar govori, je skrit Bog. Mrak oznanja Boga in kaže pot do njega.

Ali mislim, da bi ne smeli pozabiti nanj niti mi, ki dvomimo, niti tisti, ki ne verujejo.

Če Boga ni, potem je Bog najvišja sanja človekovega duha. V njem je človek zamislil Popolnost.

Človeški duh ni v nobeni stvari bolj potrdil svoje veličine, kot v svoji viziji in hrepenenju po Njem.

Mrakov Bog je prav tako čist kot so ga poznali vsi največji umetniki. Z isto blago in globoko lučjo sije v naše življenje kot Bog Dostojevskega ali Tolstoja, Jakopiča, Rembrandta in nešteti.

Mrakova drama ima svojo veliko smiselnost bivanja zavoljo človeka, ki ga je oblikovala in verovala in zavoljo Nevidnega, večno prisotnega. Bog bo nekaterim era, drugim hrepenenje. Obveza, kažipot, ali vsaj vizija življenja, kakršno bi moralo biti in kateremu se moramo kot ljudje približevati.

B. M.

NOVE KNJIGE IN REVIE

Toussaint Hočvar: SLOVENIA'S ROLE IN YUGOSLAV ECONOMY. Profesor gospodarskih ved na Keuka college Toussaint Hočvar je izdal zanimivo knjigo, s katero je zlasti angleško govorečemu svetu predstavil svojo ožjo domovino v njeni gospodarski moči, v primerjavi z ostalimi področji Jugoslavije. Gospodarski pregled Slovenije zajema naslednja poglavja: prebivavstvo, narodno bogastvo, narodni dohodek, promet, električna energija, rudarstvo, industrija in obrt, kapital, poljedelstvo in gozdarstvo. K vsem poglavjem so dodane preglednice v primerjavi z ostalimi zveznimi republikami. Delo nudi tujcu jasno sliko in pregledno vlogo gospodarske moči Slovenije. Prof. Edward Gobetz je napisal knjigi uvod in predstavil sestavljalca.

Vse podatke in dognanja sestavlja vec dokumentira z domačimi in najnovejšimi viri.

MEDDOBJE VIII., 1-2. Z nekoliko zamude je izšla prva dvojna številka VIII. letnika Meddobja. Med sodelavci ni novih nepoznanih imen, pa je vsebina vendar nova, privlačna in sodobna. Na prvem mestu je znanstvena obdelava dela pokojnega Franca Grivca, ki je vse žitljenje posvetil raziskovanju dela sv. Cirila in Metoda. Ta znanstveni nekrolog izpod peresa

Franceta Dolinarja mora pritegniti vsakogar, ki se zanima za našo zgodovino, za naše znanstveno prizadevanje na teološkem in liturgičnem področju. Veliko delo pokojnega prelata Grivca se nam šele sedaj odkriva v vsej širini. Dolinarjevi razpravi o Slomšku, se sedaj pridružuje razprava o Grivcu, ki je tako bogato

opremljena, da se čudimo, odkod piscu toliko materiala. S takimi prispevki si Dolinar ustvarja zares lepo mesto med slovenskimi znanstveniki. Drugo vsebino so prispevali: Milena Soukal, Milan Komar, Vinko Beličič, Zorko Simčič, Tine Dobeljak in Ruda Jurčec. Slede zaglavja o knjigah, čas na tribuni in zapiski.

M. S.

KNJIGE P. K. VL. TRUHLARJA

Slovenski jezuitski pater Karel Vladimir Trunlar, profesor za ascetiko in mistiko na Gregorijanski univerzi v Rimu, je v teološkem znanstvenem svetu že zelo poznana in priznana osebnost. Do sedaj je izdal že šest knjig teološko ascetske vsebine: pet v latinskem jeziku, eno v nemščini. Latinske so: De experientia mystica, Antinomiae vitae spiritualis, Structura theologica vitae spiritualis, Problemata theologica de vita spirituali laicorum et religiosorum, Labor christianus (uvod v teologijo o delu). Letos je izšla v nemščini knjiga »Christuserfahrung«.

Ni tu mesto za oceno takih knjig, ki so naletele pri strokovnjakih in hvaležno priznanje. Veseli nas, da je ime našega človeka poznano po sve-

tu in njegovi nauki upoštevan. Zeleli bi še kaj več. P. Truhlar je sodelavec Meddobja in je v Argentini izdal že dve zbirki svojih pesmi (Nova zemlja — 1958 in Rdeče bivanje — 1961). Kdaj bo nam podelil knjigo teološke vsebine? Našim ljudem, ki so žejni božje besede?

V knjigi Christuserfahrung je objavil v lastnem nemškem prevodu sedem svojih pesmi, o katerih dostavlja, da so vzete iz prej omenjenih slovenskih pesniških zbirk. To je lepo. A dobri in dolgoletni prijatelj bo razumel tudi vprašanje: Ali moramo Slovenci v zamejstvu naše učene in zmožne ljudi poznati samo po pesmih, po tujih revijah? Bridka je ta beseda, a jo narekujejo potrebe zamejskih Slovencev.

L. Skerl

»Dom« ima še drugo imetje in nepremičnine, zato se morajo Slovencem vrnjeni kulturni domovi ločiti od tistega drugega imetja, domove je treba izročiti v last novi družbi, ki bo predstavljala vso manjšino.

2. Ti domovi morajo služiti svojemu izključnemu namenu, to je vsej manjšini. Zagotoviti pa je treba, da ne bodo prišli v roke komu drugemu; ne danes, pa tudi čez več let ne.

3. Dokler ni to uresničeno, ni mogoče prevzeti odgovornosti v okviru kakršne koli uprave in ni mogoče sodelovati pri otvoritvi, kakor ni mogoče prevzeti odgovornosti zato, kako je bil dom v ulici Petronio zgrajen.

Predstavniki katoliških organizacij so lastnike opozorili, naj bi se to vprašanje lastnine uredilo še pred otvoritvijo. Če tega ne bi naredili, bi začel veljati ta dom pri naših ljudeh za »Titovski« kulturni dom in te enostranskosti ne bi bilo mogoče kasneje zbrisati. Spomniti je treba, kako označujejo ljudje Slovensko poklicno gledališče za »titovsko« gledališče, ker je pač sestavljeno vodstvo iz ene same politične skupine in je včlanjeno v centralo, ki pripada eni sami politični skupini. Če torej vsi, tudi lastniki, žele, da bi bil Kulturni dom prosvetni hram vse manjšine, potem je treba najti ustrezno rešitev.

Zdi se, da predstavniki katoliških organizacij niso naredili ničesar, za kar bi jih smel kdo obsojati, da so »ozko omizje«, ali celo, da »je to omizje bližje titovskemu komunizmu kot demokratičnim Slovencem«. Omizje bi bili le tedaj, če bi se zapirali, kot so se nekoč katoličani in ne bi šli ven, med ljudi in brez predsodkov in občutka manjvrednosti.

Predstavniki so šli na razgovore po soglasnem sklepu Sveta katoliških organizacij, Svetu so stalno poročali, njihovo delo je bilo odobreno. Človek bi rad vedel, ali je sicer možen razgovor in kdo o tem določa. In če se kdo razgovarja, ali je zato komunist?

Nastane seveda tudi vprašanje koristnosti razgovorov med predstavniki katoliških organizacij samih. Če nekdo pride na razgovor med nami in dobi nekaj podatkov, nato pa gre in označi družbo, v katere sredi je sedel, za omizje, ki je blizu komunizmu, ne veš več, kaj storiti. Koliko pestrosti je v taboru italijanskih katoličanov, pa se ne zmerjajo med seboj, da so komunisti.

Mislimo, da je ena sama pot: skupni posvet najprej med katoliškimi in ostalimi demokratičnimi organizacijami. Sklepi, sprejeti z demokratično večino, so merodajni. Tako je do zdaj bilo in po tej poti je treba dalje. Časopis pa, ki želi tolmačiti mnenje neke skupnosti, ne more objavljati strelav posameznikov izza vogla, ampak sklepe osrednjih organizacij, če jih noče rušiti.

PISMO NOVOPOROČENCEM

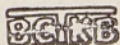
Pred kratkim se je poročil g. *Jurij Slama* z gđ. *Saro Fornazarič* in g. *Gregor Pertot* z gđ. *Rožico Terčon*. Oba novoporočenca je Mladika pogosto omenjala v času svojega izhajanja.

Jurij Slama je bil v uredniškem odboru, dokler mu je delo dopuščalo. V igrah pred mikrofonom na našem radiu in na odru v avditoriju, na Repentabru in drugod je odigral mnogo čudovito lepih vlog.

Tudi Gregor Pertot je zaigral na naših odrih in na radiu niz lepih, največ veselih in razigranih vlog. Zdaj pa ga poslušamo kot napovedovavca na radiu.

Novoporočencem želimo iz vsega srca sreče in blagoslova na skupni življenjski poti. Prepričani smo, da bodo ostali še dalje blizu naši reviji in da bodo pomagali tudi v naprej pri prosvetnem in kulturnem delu tržaških Slovencev.

Jože Peterlin

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Hotel pension „Bled“

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777-102

PROPR. DIRETTORE VINKO LEVSTIK

HOTEL - PENSION »BLED«

PENSION »DANIELA«

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme, 40
Tel. 777-102

Roma - Via L. Luzzatti, 31
Tel. 750-587

Sporočila

LETOVANJE

Že deset let bo letos, kar prirejamo v Kanalski dolini letovanja za našo mladino. Udeležujejo se ga največ dijaki srednjih šol, akademiki, pa tudi delavska mladina, ki ima tiste dni dopust. Letovanja so namenjena tistim, ki so že odrasli za otroške kolonije in niso skavti, ki bi taborili pod šotori. Letovanja so združena z dnevnimi izleti, s športnimi igrami, s petjem in dobro voljo. V senci na travnikih pa se razpletajo tudi resni razgovori in kdaj pa kdaj imamo v gosteh ljudi, ki nam morejo povedati kaj koristnega. Na letovanjih zorijo načrti za prosvetno in kulturno delo v novem letu.

Za letošnji avgust je še nekaj mest prostih. Tisti, ki bi se želeli udeležiti letovanja v avgustu v Ukvah, naj se čimprej prijavijo. Upamo, da bo tudi letos z nami goriška in koroška mladina.

Letovanje organizira Tržaška dijaška zveza, ulica Donizetti 3.

PRIHODNJA STEVILKA MLADIKE

bo izšla 15. julija in bo že počitniška. Posvečena bo zaključnemu delu naših šol, objavila bo poleg drugega esej o demokratičnem kriku slovenske mladine ob ukinitvi »*Perspektiv*« in ob predstavi drame Marijana Rožanca »*Topla greda*«.

Vljudno prosimo naše poverjenike, da bi razobesili na vidnih mestih letake, ki jih vedno pošljemo z vsako številko, da je revija izšla. Le tako bomo lahko Mladiko bolj razširili in opozorili javnost, da izhaja.

PRISPEVKE,

ki niso prišli na vrsto v tej številki, bomo objavili prihodnjič.

OBVESTILO:

MLADINSKI TABOR

Mladinski tabor zamejske mladine bo letos na Koroškem od 10. do 12. julija. Prvi avtobus odpelje iz Trsta v petek 10. julija in se vrne v ponedeljek, 13. julija. Drugi pa odpelje iz Trsta v soboto 11. julija in se vrne v nedeljo 12. julija.

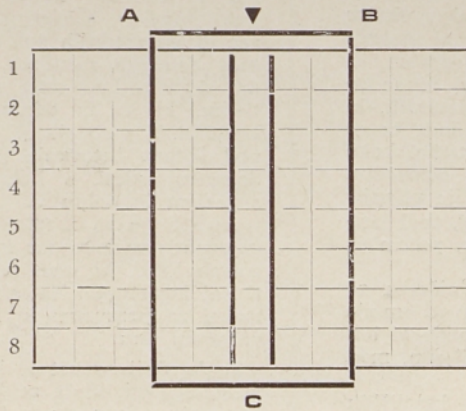
Vožnja s celotno oskrbo za prve štiri dni je 4.400 lir, za tiste pa, ki se bodo udeležili tabora samo v soboto in nedeljo, pa so stroški za vožnjo s celotno oskrbo 3500 lir.

Prijavite se čimprej, a najkasneje do 20. junija 1964.

UGANKARSKI KOTIČEK

ALEKSANDER MOŽINA

POVEZANI LIKI

A

1. ameriška denarna enota
2. nadležen mrčes
3. stiska, težava, nevarnost
4. mejna reka med Slovenijo in Hrvatsko
5. zemljevid, zemljevidna knjiga
6. drevo s košato krošnjo
7. slovanski bog strele in groma
8. slaven ital. pesnik («Osvobojeni Jeruzalem»)

B

1. pokrajina v Južnoafriški uniji
2. razkošna zasebna ladja za šport
3. rimski lirski pesnik
4. veliki hunski vodja
5. znan francoski revolucionar

6. dalmatinsko mesto
7. domače moško ime
8. nrvnost

C

1. cirkuški prostor
2. operni spev
3. past, nastavek
4. tropski veter
5. naduha, težka sapa
6. ozka pot
7. skupnost, zveza
8. vezana pesniška oblika

Po pravilni rešitvi dobiš v srednji navpični vrsti priimek velikega znanstvenika, utemeljitelja relativnostne teorije.

POSETNICI

FRANE GOST

Kaj je po poklicu ta gospod?

ADRIJAN LESKA

V katero mesto je namenjen ta fant?

TVRDKA

Kerzè

USTANOVljena
LETA 1888

TRST - TRG S. GIOVANNI 1
TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

CENA 150.- LIR

REŠITVE IZ 3. ŠTEVILKE

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. rama; 5. sklep; 10. orel; 11. Rinka; 12. kateder; 14. ol; 15. ar; 16. Modugno; 18. Dakar; 20. room; 21. Atena; 22. gama.

Navpično: 1. rokada; 2. Ararat; 3. met; 4. Aleman; 5. sred; 6. kirurg; 7. LN; 8. ekonom; 9. Paloma; 13. Dora; 17. Goa; 19. K(ardelj) E(dvard).

PREMIKALNICA

Brahmaputra

VSTAVLJAVNICA

Velike misli prihajajo iz srca.

Za dobra volja

»Poslušaj, žane, zakaj pa še ne greš domov?«

»Ker je moja žena strašno jezna.«

»Zakaj je jezna?«

»Ker še nisem prišel domov.«

Ponoči v vlaku zelo zgovoren potnik pripoveduje nasproti sedečemu potniku zgodnico za zgodnico. Potnik ne more več, ugasne luč in reče:

»Dovolite? Tako bova lahko spala!«

»O le ugasnite le, odgovori zgovorni popotnik, saj pogovarjava se lahko tudi v temi.«

»Zakaj pa ne olupiš banane, Mihec,« vpraša mamica.

»Zakaj bi jo lupil, saj vem, kaj je, notri.«

Solska naloga: Moj očka je direktor, moja mamica pa dela.

Polica je ustavil avto, stopil k vozniku, ki je čepel za volanom in rekel:

»Zagrešili ste štiri prekrške. Prvič ste vozili skozi križišče, ko je bila cesta zaprta, drugič, ta cesta je enosmerna, tretjič vozili ste skozi naselje z brzino 100 km, četrtič, niste takoj ustavili na moj žvižg.«

Tedaj se je voznikova žena nagnila preko moza in ljubeznivo rekla policaju:

»Nikar mu nič ne naštevajte in nič mu ne zamerite, veste, je pijan ko čep.«

Profesorica je spraševala rekla. Nazadnje je hotela vedeti, če kdo pozna kako reklo v tujem jeziku.

»Non sholae, sed vitae discimus,« je povedal Pavel.

Že je Anica dvignila roko in rekla:

»Non ho l'età per amarti.«